NOVADNIEKS

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

● Nr. 13 (6922) ● Trešdiena, 1999. gada 17. februāris ● Cena Ls 0,22

Novadnieka jubileja

Atzīmējot novadnieka Antona Anspaka lielo dzīves jubileju — 70 gadus, rajona centrālā bibliotēka rīkoja tikšanos ar viņu. Pasākumā piedalījās daudzi preilieši un viņa bērnības zemes — Saunas pagasta ļaudis, pārstāvji no vairākām skolām.

Bibliotēkas lasītavā iekārtota A.Anspaka sarakstīto gramatu par Preiļiem, Līvāniem un Cēsīm izstāde, vitrīnā izlikti fotoattēli no dzīves mirkļiem. Par gaviļnieka mūža gājumu stāstīja bibliotēkas darbiniece M.Jeļisejeva, ar ziediem, dāvanām un izjustiem vārdiem viņu sveica rajona padomes priekšsēdētājs A.Soldāns, Preiļu domes priekšsēdētājs V.Ivanovs, bijušais skolasbiedrs Ē.Vanags un viņa meita, Priekuļu pamatskolas direktore R.Rožāne, Galēnu pamatskolas skolotājas M.Binduka un R.Upeniece, lauksaimniecības zinātņu doktors no Jaunkalsnavas Mežu pētīšanas stacijas A.Kažemaks, kaimiņienes no dzimtās puses P.Anspaka un V.Meikulāne, Salas pamatskolas bijušās skolotājas, laikraksts «Novadnieks» un citi.

A.Rancāns
J.Silicka foto

Valsts ieņēmumu dienesta vadība Preiļos

12. februārī Valsts ieņēmumu dienesta (VID) vadība Preiļos tikās ar Daugavpils, Krāslavas un Preiļu pilsētu un rajonu pašvaldību vadītājiem. Tikšanās mērķis — aicināt Latgales reģiona pašvaldību vadītājus uz sadarbību, uzsākot Valsts ieņēmumu dienesta reģionalizācijas projektu Latgales pusē.

Kā paziņojumā presei informēja VID sabiedrisko attiecību daļas priekšnieka vietnieka amata izpildītājs Kaspars Paupe, VID modernizācijas projekta ietvaros tiek uzsākta reģionālās struktūras ieviešana divos reģionos. Viens no tiem ir VID Latgales reģions. Projekta ietvaros tiks izveidoti nodokļu administrēšanas biroji, kuru funkcijās ietilpst visu nodokļu maksātāju (gan fizisko, gan juridisko) reģistrēšana, konsultēšana un apkalpošana, kas tiks organizēta klientu apkalpošanas zālē. Nodokļu maksātājiem tiks radīti optimāli apstākļi deklarāciju un atskaišu nodošanai un nepieciešamo izziņu saņemšanai, uzlabosies servisa kvalitāte un apkalpošanas ātrums.

Uz tikšanos Preiļos bija ieradušies Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors Andrejs Sončiks, ģenerāldirektora vietniece un nodokļu pārvaldes direktore Vaira Gromule, ģenerāldirektora vietnieks, muitas pārvaldes direktors Normunds Niedols, VID projekta ieviešanas pārvaldes direktore Marina Baško. Sanāksmes darbā piedalījās arī triju Latgales rajonu VID nodaļu vadītāji — Lilija Ostrovska no Preiļiem, Vanda Gurkovska no Daugavpils un Vjačeslavs Liscovs no Krāslavas.

Sakarā ar to, ka VID vadība Preiļos ieradās no nelielu nokavēšanos, bet tikšanās ieilga, pēc tās paredzētajā preses konferencē varēja piedalīties vairs tikai «Novadnieka» korespondenti, jo citu Latgales masu mediju pārstāvji jau bija devušies projām.

«Novadnieks» izmantoja izdevību un lūdza VID ģenerāldirektoru Andreju Sončiku atbildēt uz vairākiem jautājumiem.

— Kādas izmaiņas paredzamas rajonos sakarā ar VID reģionalizāciju?

— Tas nebūs tā, ka vienā jaukā rītā pamodīsimies un VID būs iestājusies jauna kārtība. Tas būs lēns, pakāpenisks un mierīgs process. Mēs gribam VID resursus izvietot tā, lai paši varētu vienkāršāk veikt savas funkcijas, lai nodokļu maksātājiem būtu augstāks servisa līmenis, lai dienestam veidotos normālas attiecības ar nodokļu maksātājiem. Tieši to mēs šodien pārrunājām un uzskatām, ka tāds nopietns lēmums kā reģionālo iestāžu veidošana jākoordinē ar pašvaldību.

● Topošās Latgales reģiona VID pārvaldes direktore Vanda Gurkovska (vidū), VID Krāslavas rajona nodaļas direktors Vjačeslavs Liscovs un Preiļu nodaļas vadītāja Lilija Ostrovska pirms tikšanās.

● Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors Andrejs Sončiks.

Pēc valsts budžeta pieņemšanas, kas notiks marta sākumā, reāli tiks uzsākta Latgales reģiona ieņēmumu dienesta veidošana. Šogad otrā reģionālā iestāde būs Zemgalē. Nākamajos divos gados iespējamas vēl četras vai piecas tādas iestādes. Taču, kā tās viedosies, rādīs šī gada darbs.

— Kā jūs vērtējat Latvijas nodokļu maksātāju godprātību?

— Pagājušajā gadā nodokļu maksātāju attieksme pret valsts un pašvaldības nodokļiem noteikti ir palielinājusies. Par to es liktu 6,5 balles no 10. Taču es nezinu pasaulē valsti, kur visi simtprocentīgi maksātu visus nodokļus. Pat tur, kur nodokļu sistēma ir labi izstrādāta, nav tikuši tālāk par 80 procentiem. Pašlaik arī Latvijā no legālajiem nodokļu maksātājiem maksā apmēram 75 procentus.

Ja izdosies modernizācijas projektu ieviest šeit Latgalē, mēs savas funkcijas pārstrukturizēsim tā, lai labāk varētu kontaktēties ar uzņēmējiem un uzlabot nodokļu iekasēšanu.

— Bet daudzi uzņēmēji saka, ja nodokļi būtu zemāki, tad gan mēs čaklāk maksātu...

— Ja saskaitām visus nodokļus kopā, Latvijā nebūt nav tas augstākais līmenis. Skandināvijas valstīs nodokļu slogs, piemēram, ir vēl augstāks. Vienu gan teikšu, Latvijā jāpaaugstina nodokļu nemaksāšanas risks. VID būs iniciators šī jautājuma risināšanai.

Nemaksātāju loģika pašlaik ir tāda, sak, jūs jau mani vispirms noķeriet. Ja noķersiet, samaksāšu divreiz lielāku summu un viss — saistības ar valsti nokārtotas. Turpretī muitā, tas ir, kontrabandas jomā, paredzēta kriminālatbildība, cietumsodi. Tas jau ir daudz augstāks risks. Tāpēc arī nodokļu nemaksāšanas risks ir jāpaaugstina. Ja tā būs, tad varēs arī runāt par nodokļu sloga samazināšanu.

L.Kirillova
J.Silicka foto

ĪSZIŅAS

■ **Ziemeļvalstu Ministru padome 1999. gadā izlēmusi izsludināt konkursu uz stipendijām Baltijas Sleipnirs, kas domāta jauniem profesionāliem māksliniekiem līdz 36 gadu vecumam.** Kā «Novadnieku» informēja rajona padomes kultūras darba organizatore Elvīra Brovacka, stipendiju programma aptver sekojošas jomas: teātris, deja, vizuālā māksla, dizains, arhitektūra, mūzika, kino, literatūra, utt.

■ **Auksto klimatisko apstākļu dēļ Preiļu pašvaldības uzņēmumam «Siltums» rudenī iegādātā mazuta izrādījies par maz. Iegādātas vēl 500 tonnas kurināmā, no kurām apmēram piektā daļa jau izmantota, «Novadniekam» pastāstīja pašvaldības uzņēmuma direktors Arnolds Dalka.** Viņš atzina, ka mazuta cenas nav augstas. Kopā ar transporta izdevumiem piegādei viena tonna mazuta izmaksājusi 42 latus. Taču arī papildus iegādātā kurināmā var izrādīties par maz, ja ilgāku laiku pieturēsies aukstums.

■ **No 14. līdz 16. februārim Preiļu rajonā uzturējās Latvijas pašvaldībām domātā žurnāla «Logs» darbinieki.** Nākamais žurnāla numurs stāstīs par to, kā Preiļu rajonā notiek administratīvi teritoriālā reforma, jo žurnālisti apmeklēja topošos Vārkavas, Preiļu un Līvānu novadus.

■ **Preiļu rajona padome apstiprināja autoceļu attīstības programmu 2000. un 2001. gadam.** Bet šogad lauku ceļu programmas ietvaros Preiļu rajonam atvēlēti 284 tūkstoši latu. Nākamajiem diviem gadiem ieplānotās summas ir 355 un 384 tūkstoši latu.

L.Kirillova

■ **MTZ — 82.1 tipa traktorus no piegādātājiem nopirkušas 11 mūsu rajona zemnieku saimniecības — pa vienam Jersikas, Sutru, Aglonas un Aizkalnes pagastos, trīs — Rožupes un četrus — Saunas pagastā.** Traktora cena ir 4300-4500 lati.

■ **Kārtot eksāmenu eksternu kārtā, lai iegūtu 1. līmeņa lauksaimniecības darbinieku kvalifikāciju, jau pieteikušies 40 pretendenti.** Šie cilvēki, kā informēja kvalifikācijas komisijas priekšsēdētājs Ē.Ancāns, nespēj izbraukāt uz kursiem un gatavojušies individuāli.

■ **Jāzeps Lazdāns no Rožkalnu pagasta zemnieku saimniecības «Smilgas» šogad nolēmis pabeigt kūts un saimniecības ēku celtniecību, kuru izmaksas pēc projekta ir ap 90 tūkstošiem latu.** Mehanizētas novietnes 25 govīm būvniecībai projekta dokumentāciju gatavo un gādā materiālus zemnieku saimniecības «Jaunie lielozoli» īpašnieks Jānis Šalkovskis. Viņš iecerējis ieguldīt 35 tūkstošus latu savā jaunbūvē. Bet šī paša pagasta zemnieku saimniecības «Salenieki» saimniece Ruta Norkārkle gatavojas celt mehanizētu barības šķūni un saimniecības ēkas par 20 tūkstošiem latu. Par to valsts zemniekiem maksā subsīdijas.

A.Rancāns

Nacionālās ziņas

«Latvijas gāze» pērn nopelnījusi 4,5 miljonus latu

A/s «Latvijas gāze» 1998. gada neauditētā peļņa pēc nodokļu nomaksas ir 4,5 miljoni latu, bet apgrozījums — 88,012 miljoni latu. Uzņēmuma prezidents A. Dāvis pērno gadu vērtē kā veiksmīgu, jo realizēti 1,245 miljardi kubikmetru dabasgāzes un 30 900 tonnas sašķidrinātās gāzes. Sabiedrība šogad plāno noslēgt ilgtermiņa līgumu — uz trijiem vai pieciem gadiem — ar Krievijas energouzņēmumu «Gazprom» par dabasgāzes piegādi Latvijai.

Nepilsoņiem nedos šaujamieročus

11. februārī Saeima noraidīja politisko organizāciju apvienības «Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā» priekšlikumu atļaut nepilsoņiem iegādāties, glabāt un nēsāt šaujamieročus pašaizsardzības nolūkos. Saeimas Aizsardzības un iekšlietu komisijas locekļis Juris Dobelis norādīja, ka, paplašinot to personu loku, kas var iegādāties un nēsāt šaujamieročus, radīsies liekas problēmas visā sabiedrībā.

Čevers konsultē Ulmani

Bijušais iekšlietu ministrs un Saeimas deputāts Ziedonis Čevers kļuvis par Valsts prezidenta Gunta Ulmaņa ārštata padomnieku. Čevers Ulmanim jau kopš janvāra sākuma dod padomus drošības un integrācijas jautājumos, taču, būdams ārštata padomnieks, par šo darbu materiālu atalgojumu nesaņemot.

3 miljonu izmeklēšanas komisija izmaksājusi 3 tūkstošus latu

Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisija 3 miljonu lietā pērn no parlamenta budžeta izmaksājusi 3356 latus, kā liecina Saeimas kancelejas informācija. No tiem 3160 lati izlietoti līgumdarbiem, saimnieciskajiem izdevumiem — 196,78 lati. Daudz lētāka ir bijusi parlamentārās izmeklēšanas komisijas Nacionālās radio un televīzijas padomes darbības likumības un atbilstības valsts sabiedrības interesēm darbība — šī komisija izlietojusi 600 latus.

Prasa Krištopanam paskaidrojumus

Svētdien Tautas partija (TP) izplatījusi paziņojumu, kurā pausts viedoklis, ka «ieviešot budžeta pieņemšanā politiskā tirgus principus, valdība bezatbildīgi izturas pret valsts budžetu». Tāpēc TP pieprasa Ministru prezidentam Vilim Krištopanam paskaidrojumus par šādas rīcības motīviem. Paziņojumā norādīts, ka pagājušās piektdienas valdības sēdē pieņemtais lēmums par papildus 2 miljonu latu izlietojumu, liecinot par bīstamām tendencēm valdošās koalīcijas iekšienē. «Politiski izdalot šīs summas tērēšanu koalīcijas frakcijām (atbilstoši Krištopanam vien zināmiem principiem LC un TB/LNNK piešķirts pa 600 tūkstošiem, LSDA — 500 tūkstoši un JP — 300 tūkstoši), valdība faktiski nopērk deputātu balsojumu. Savukārt, noraidot TP priekšlikumu par līdzekļu novirzīšanu Kultūrkapitāla fondam, Krištopana kungs nav pamanījis pat to, ka pārkāpis savas partijas programmā doto solījumu», teikts TP paziņojumā.

Piemineklim pirmie 100 tūkstoši latu

Brīvības pieminekļa restaurācijai jau savākti pirmie 100 tūkstoši latu, ziņo Brīvības pieminekļa atjaunošanas fonds. Noskaidrots, ka steidzamākajiem darbiem — pieminekļa terases remontam, tā centrālās daļas remonta, un dzelzsbetona konstrukciju elementu nostiprināšanai — šogad nepieciešami 150 tūkstoši latu. Kopumā pieminekļa restaurāciju plānots veikt divu gadu laikā un tam jāsavāc 600 tūkstoši latu.

Top ieteikumi Baltijas uzņemšanai NATO

ASV varas gaiteņos top pozitīvi ieteikumi Baltijas valstu uzņemšanai NATO. ASV Kongresa augšpalātā — Senātā — ir iesniegts rezolūcijas projekts, kas iesaka aicināt Latviju, Lietuvu un Igauniju kļūt par Ziemeļatlantijas alianses pilntiesīgiem locekļiem, ziņo BNS. Projektā atzīta triju valstu pilnīga atbilstība NATO izvirzītajiem uzņemšanas kritērijiem. Tie ir šādi: atbalsts demokrātijai, brīvā tirgus saimniecības celtniecība, militārās sfēras civilā kontrole, labu kaimiņvalstu attiecību sekmēšana un spēja militāri sadarboties ar NATO. Dokumentu varētu pieņemt vēl pirms aprīlī plānotās NATO valstu valdību vadītāju sanāksmes Vašingtonā.

Ziņas sagatavoja T. Elste

Preiļu rajona padomē

Dotē nerentablos autobusu maršrutus

Rajona padome, pamatojoties uz «Pasažieru regulāro pārvadājumu ar autobusiem lauku apvidū dotācijas aprēķināšanas, pieteikumu pieņemšanas un izskatīšanas pagaidu instrukciju» un Jēkabpils rajona pašvaldības uzņēmuma «Jēkabpils autobusu parks» iesniegto pārvadājumu ekonomisko analīzi, nolēma kompensēt autobusu parkam 3776,64 latus par zaudējumiem Preiļu rajona nerentablajos autobusu maršrutos 1998. gada decembrī.

Par politiski represētās personas statusa piešķiršanu

Preiļu rajona padome, izskatījusi vairākus iesniegumus un pamatojoties uz LR MK noteikumiem «Par politiski represēto personu uzskaiti, politiski represēto personu apliecību izsniegšanu un minēto apliecību uzskaiti», likumu «Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīma cietušajiem», nolēma piešķirt politiski represētās personas statusu Jāzepam Olehnovičam no Aglonas pagasta, Elēnai Ancānei no Rožupes pagasta, Jūlijai Pūdžai no Preiļiem, Valentīnai Vanagai no Preiļu pagasta, Teklai Markotei-Dabarei no Turku pagasta un Uļjanai Sergejevai no Aglonas pagasta.

Par trakumsērgas likvidāciju un profilaksi

Rajona padome pieņēma saistošos noteikumus par trakumsērgas profilaksi un likvidāciju. Sakarā ar to, ka konstatēta lapsas saslimšana ar trakumsērgu, noteikts skartais punkts saslimšanā ar trakumsērgu — tas ir Preiļu pagasta «Plivdes». Nelabvēlīgā zona saslimšanai ar trakumsērgu ir arī Riebiņu pagasta Opūgi, Petrovski, Rušonas pagasta Kaunatski, Stupāni, Aizkalnes pagasta Babri, Raudovka.

Skartajā punktā un visā nelabvēlīgajā zonā tiks veikti nepieciešamie pasākumi, kas paredzēti rajona veterinārās pārvaldes izstrādātajā plānā.

Dažādiem mērķiem piešķirta nauda

Līdz rajona budžeta apstiprināšanai tika atlikta jautājuma izskatīšana par līdzekļu piešķiršanu Galēnu pagasta kultūrvides sakārtošanai.

202 lati no rajona padomes rezerves fonda tiks ieskaitīti Latvijas Pašvaldību savienībai, kā to paredz savienības nolikums par biedru dalības maksām un to maksāšanas kārtību.

Asins donoru apmaksai šī gada 17. februārī tika piešķirti 166 lati no rajona padomes rezerves fonda.

200 lati no rajona padomes rezerves fonda piešķirti Agnesei Laizānei sirds operācijas veikšanai Viļņas sirds kardioloģijas centrā.

235 lati no rajona padomes rezerves fonda, pamatojoties uz sociālās aprūpes nodaļas vadītājas Jutas Fadejevas iesniegumu, piešķirti Nīderlandes un Holandes valstu pārstāvju delegācijas uzņemšanai.

Rajona padome nolēma piešķirt 112,50 latus lielu stipendiju katram no trim Daugavpils Pedagoģiskās universitātes studentiem, kurus padomē izvēlējās no augstskolas piedāvātā kandidātu saraksta. Stipendijas saņems topošais psihologs Eduards Bogdanovs no Preiļiem, kā arī topošās ekonomistes Inga Ancāne no Aglonas un Svetlana Skromāne no Līvāniem.

Pamatojoties uz rajona skolu valdes vēstuli par papildfinansējuma piešķiršanu pedagogu apmācības otro datorkursu darba organizēšanai, padome nolēma atvēlēt šim mērķim 420 latus. Naudas pietiks līdz martam.

180 lati piešķirti komandas dalības maksai Latvijas pašvaldību darbinieku sporta spēlēs, kas paredzētas šī gada 27. februārī Rēzeknes rajonā.

Izmaiņas rajona administratīvās komisijas sastāvā

Padome izskatīja rajona administratīvās komisijas priekšsēdētāja P.Romanova iesniegumu par komisijas sastāva izmaiņām un nolēma juridiskās nodaļas vadītāja E.Mukāna vietā komisijas sastāvā iekļaut padomes juristi K.Loginu.

Izvirzīti rajona kandidāti Kultūras ministrijas prēmijām

Rajona padome nolēma izvirzīt Latvijas Republikas Kultūras ministrijas prēmijai tautas mākslā 1999. gadā Preiļu rajona Līvānu 1. vidusskolas folkloras kopas «Ceiruleits» vadītāju Annu Kārkli un Preiļu rajona skolotāju kora «Latgale» diriģentu un rajona koru virsdiriģentu Edgaru Znutiņu.

«Ceiruleits» pagājušajā gadā sniedzis 80 koncertus, bet koris «Latgale» pirmo reizi rajona vēsturē iekļuva pagājušā gada Dziesmu svētku finālā un ir septītais labākais starp Latvijas kamerkoriem.

L.Kirillova

Preiļu pilsētas domē

4. februārī notika Preiļu pilsētas domes kārtējā sēde. Sakarā ar to, ka darba kārtībā paredzēto jautājumu izskatīšana ieilga, tika nolemts sēdi pārtraukt. Atlikušos jautājumus deputāti izskatīja 11. februārī.

Būs pilsētas pašvaldības uzņēmumu apvienība

Deputāti noklausījās darba grupas ziņojumu par to, kā tiek pildīts domes 1998. gada 13. augusta lēmums par pilsētas pašvaldības uzņēmumu apvienības veidošanu. Ar balsu vairākumu tika nolemts, ka darba grupai līdz šī gada 10. martam jāsagatavo priekšlikumi par pašvaldības uzņēmumu reorganizāciju. Pašvaldības uzņēmumiem līdz 12. februārim jāiesniedz domei nepieciešamā informācija. Bet līdz jautājuma galīgai atrisināšanai pašvaldības iestāžu un uzņēmumu vadītājiem aizliegts norakstīt un pārdot pamatlīdzekļus un inventāru bez saskaņošanas ar domi.

Par objekta nodošanu privatizācijai

Sakarā ar to, ka akciju komercbanka «Baltijas Tranzītu banka» izsoles kārtībā vēlas iegādāties īpašumā telpas (bankas telpas domes ēkas pirmajā stāvā un pagrabstāvā) ar kopējo platību 178,5 kvadrātmetri Preiļos, Tirgus laukumā 1, deputāti nolēma, ka domes izpilddirektoram līdz šī gada 10. martam jāsagatavo priekšlikumi par telpu turpmāku izmantošanu.

Privatizācijai nodotas arī dzīvojamās mājas

Domnieki nobalsoja par to, ka privatizācijai nododamas dzīvojamās mājas Brīvības, Cēsu, A.Paulāna, Pļaviņu ielā, Raiņa bulvārī, Sporta ielā, A.Upīša ielā, Zaļajā ielā un Ziedu ielā. Pavisam nodotas privatizācijai 32 dažādas dzīvojamās mājas.

Iznomās bijušā keramikas cepļa ēku

Domes deputāti izskatīja Preiļu amatnieku biedrības priekšsēdētājas Monikas Livdānes iesniegumu un nolēma iznomāt bijušā keramikas cepļa ēkas Preiļu amatnieku biedrībai amatu centra izveidošanai. Noteikts, ka nomas maksa būs 0,10 lati par vienu kvadrātmetru, bet nomas termiņš viens gads (ar pirmtiesībām pagarināt līguma termiņu).

Parādi būs jāmaksā laikā

Domnieki nolēma atteikt SIA «Erato P» lūgumam atlikt pārņemto parādu nomaksas un kavējuma naudas dzēšanu uz trim gadiem. Ar šādu lūgumu domē bija griezies 1998. gadā privatizētās Valsts Preiļu starprajonu linu sēklkopības stacijas īpašnieks SIA «Erato P» direktors V.Plivda. Parādus vajadzēs maksāt saskaņā ar vienošanās protokolu.

Karstā ūdens tarifi Saltupes ielā

Dome izskatīja akciju sabiedrības «Preiļu siers» priekšlikumus par karstā ūdens tarifiem Saltupes ielas namu iedzīvotājiem. Tika pieņemts lēmums apstiprināt šādus karstā ūdens tarifus: dzīvokļos ar karstā ūdens skaitītājiem — 1,30 lati par vienu kubikmetru karstā ūdens; dzīvokļos bez karstā ūdens skaitītājiem — 2 lati no viena cilvēka mēnesī. Lēmums stājas spēkā 5. martā.

Piešķirti līdzekļi

Deputāti izskatīja vairākus iesniegumus par finansējuma piešķiršanu. Deju kopai «Talderi» vajadzīga nauda, lai samaksātu mākslinieciei par kolektīva karoga izgatavošanu. Dome šim nolūkam piešķīra 30 latus no kultūras sporta sadaļas.

50 lati tika piešķirti Preiļu 1. pamatskolai absolventu salidojuma organizēšanai. Tikpat naudas no kultūras un sporta sadaļas piešķīra arī Preiļu 2. vidusskolai salidojuma organizēšanai.

Bez skaitītāja karstais ūdens izmaksās dārgi

Dome izskatīja pašvaldības uzņēmuma «Siltums» priekšlikumus un aprēķinus, lai novērstu karstā ūdens lietošanu bez maksas Liepu ielā. Deputāti nolēma, ka tajos dzīvokļos, kur nav uzstādīti karstā ūdens skaitītāji, par karsto ūdeni būs jāmaksā 6,04 lati no pierakstītā cilvēka mēnesī (tajā skaitā 4,87 lati par ūdens uzsildīšanu).

Šis lēmums stāsies spēkā 12. martā. Pašvaldības uzņēmumam «Saimnieks» uzdots iepazīstināt ar šo lēmumu tos iedzīvotājus, kuri nav ne pieteikušies karstā ūdens izmantošanai, ne arī atteikušies no tā.

Preiliešus iepazīstinās ar pilsētas karoga skici

Domes deputāti izskatīja Rēzeknes mākslas koledžas priekšlikumus Preiļu pilsētas karoga izgatavošanai un atzina, ka viens no skiču variantiem ir pieņemams. Pēc noformēšanas arī iedzīvotāji tiks ar to iepazīstināti. Paredzams, ka karogs būs tumši zaļš un uz tā zeltītā fonā rotāsies krauķis. Preiļu pilsētas karoga skices jāapstiprina Heraldikas komisijā.

L.Kirillova

Praktikums mežu kopējiem un īpašniekiem

Aglonas mežniecība kopā ar Latvijas mežu darbinieku biedrību un Latvijas radioraidījumu cikla «Meža saimnieks» veidotājiem rīkoja kopīgu semināru.

Tas aizsākās Jaunaglonas arodvidusskolā pie audzēkņiem, kuri interesējas par mežu un kuriem mācību procesā jāiepazīstas ar tā audzēšanu, kopšanu un izmantošanu, un turpinājās Aglonas kultūras nama zālē, kur bija pulcējušies gan visi mežniecības darbinieki, gan mežu īpašnieki — viņus interesēja «zaļā zelta» izmantošanas praktiskā puse. Šīs tikšanās vadīja Līvānu virsmežniecības virsmežzinis Andrejs Rudzītis.

Inženiere mežkope Aija Zviedre runāja, kā, izmantojot katra koka individuālās īpašības, veidot vērus, silus, birztalas, kā iegūstami un pārskolojami stādi, kur var saņemt jau sagatavotus izstādīšanai. Latvijā mežs ir liela bagātība, bet nav mūžīgs, tāpēc izcirsto vietā jāstāda jauni, vērtīgāki, īpašniekiem jāparedz koksnes pieauguma tempi un tāddēļ veicami visi kopšanas darbi.

Līvānu virsmežniecības inženiere konsultante Astrīda Rudzīte klātesošos informēja par valsts subsīdiju izlietošanas kārtību lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošanai un stādāmā materiāla izaudzēšanai 1999. gadā, pastāstīja par literatūru, kas nepieciešama zināšanu papildināšanai. Viņas amats ieviests nesen, un A.Rudzīte būs vistuvāk mežu īpašniekiem. Apmeklējusi kursus, ieguvusi pamatzināšanas. Viņa iepazīstināja ar jauniem projektiem, pie kuriem strādā virsmežniecība, stāstīja par kārtējiem mežu apsaimniekotāju uzdevumiem, starp kuriem svarīgākais ir izcirsto platību atjaunošana, kas, diemžēl, privātajos nogabalos rit pārlieku lēni.

Radioraidījuma «Meža saimnieks» veidotāja Mudīte Paegle teica, ka kārtējais raidījums Latvijas radio būs par Līvānu virsmežniecību un Aglonas mežniecību. Viņa pierakstīja agloniešu jautājumus: kas un kā atļauts Cirīša ezera dabas lieguma zonā (ir īpašs likums, iepazīties ar kuru pagasta padomes priekšsēdētājs Antons Bēķis aicināja uz padomes namu. Cita lieta, ka prasības jau zināmā mērā novecojušas, jo pieņemtas pirms vairākiem gadu desmitiem padomju varas gados); vai vajadzīgi birokrātiski ierobežojumi, kad privāto mežu saimnieki bez īpašām pavadzīmēm no savām platībām nedrīkst izvest pat vezumu malkas, kā arī citi. Par to runās šajā raidījumā, pieaicinot atbildīgas valsts ranga personas.

Par virsmežniecību kopumā, tās darbu stāstīja virsmežzinis A.Rudzītis. Teritorija, ko apsaimnieko Līvānu virsmežniecība, sākas no Grāveriem Krāslavas rajonā un aizstiepjas līdz pat Aiviekstei. Tā ir otrajā vietā mežu izstrādē Latvijā. Valsts sektorā rosās 14 ilgtermiņa mežu izmantotāji, neliela daļa meža tiek izsolīta, iedzīvotājiem iedalīta malka. Valsts mežu izmantošanas tāme šim gadam ir 105,8 tūkstoši kubikmetru, privātajos mežos — 47,7 tūkstoši, te šo normu atļauts pārsniegt, pieteikumi iesniegti uz 132 tūkstošiem kubikmetru. Valsts mežos limits jāievēro strikti. Pērn izsolēs izsniegti 12 tūkstoši kubikmetru, šogad būšot nedaudz vairāk. Izsoles tiek rīkotas Līvānos, iespējams, ka gada beigās būs arī Preiļos.

Aglonā lietotāju mežos izciršanai atļautā norma 10 kubikmetri tiek pārsniegta ar uzviju. Virsmežniecības teritorijā aizvadītajā gadā atklāti 243 mežu likumdošanas pārkāpumi, starp tiem lielākā daļa ir patvarīga ciršana — 223 gadījumi, protokoli sastādīti par 136 379 latiem, bet šo soda naudu iekasēšanu apgrūtināta pārkāpēju maksātnespēja.

Aglonas mežzinis Andris Ancāns atzīmēja, ka mežniecībai aprit desmit gadi. Paveikts daudz. Izsniegti 29304 kubikmetri koksnes, strādāts 229 hektāros, bet jāpalielina meža atjaunošanas tempi. Sēklas un stādeņi mežniecībā ir, atliek tikai ķerties pie lietas. Valsts mežos tiek atjaunots viss, ko izstrādā — ap 15 hektāriem. Kopā mežniecībā ir ap diviem tūkstošiem hektāru mežu.

A.Rancāns
Autora foto

● **Aglonas mežzinis Andris Ancāns (pa kreisi) un virsmežzinis Andrejs Rudzītis par paveikto Aglonas mežniecībā ir apmierināti.**

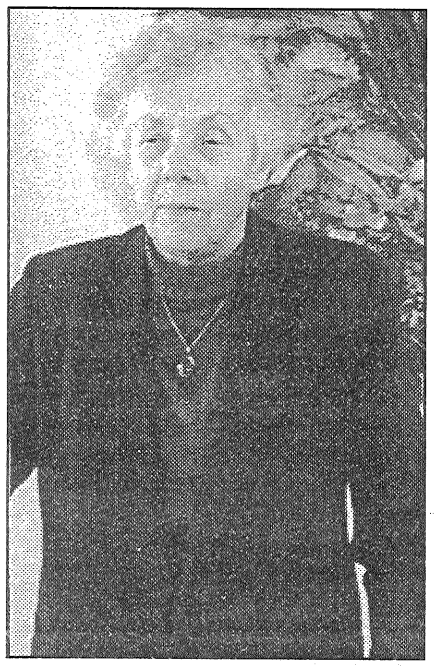

● **Ar mežu īpašniekiem runā Aija Zviedre...**

● **...un Astrīda Rudzīte.**

Lini — visaugstāk subsidējamā kultūra

Ar linkopību nodarbojas septiņi Galēnu pagasta zemnieki, viņiem nav problēmu ar sēklām. Līdzīgi strādā zemnieki, kuri tos audzē Saunas pagastā. Zemniece no Galēnu pagasta Jevģenija Stikāne stāstīja, ka viņas linu druvās katrs sējumu hektārs devis pa 200 latiem peļņas. Savi panākumi bija arī citiem. Pirmpārstrādes fabrikas darbojās Rēzeknē, Ludzā. Saskaņā ar nolikumu par valsts subsīdiju izlietošanas kārtību augstas kvalitātes produkcijas ražošanai un pārstrādei 1999. gadā, liniem piešķirta īpaša loma, jo tiek atbalstīta gan pati sēja un audzēšana, gan rūpes par kvalitāti.

Kā «Novadniekam» pastāstīja Preiļu rajona lauksaimniecības departamenta vecākais referents augkopības jautājumos Jānis Kivlenieks, šogad nolikumā par linkopības attīstību izdarītas izmaiņas sakarā ar to, ka budžetā atvēlēta mazāka summa. Sējas platības obligāti jāreģistrē departamentā, lai saņemtu subsīdijas — tāda prasība izvirzīta pirmo reizi. Aizvadītajā gadā par iesēto hektāru maksāja avansā, kuru pieskaitīja norēķinam par realizēto produkciju, šogad tā nav. Ja audzētājs nav pieteicis sējumus, tad viņš zaudē subsīdiju pirmo daļu. Nedaudz samazinātas kvalitātes prasības.

Pērn rajonā liniem bija atvēlēti tikai 53 hektāri, šogad iecerēts vairāk — ap trim simtiem. Subsīdijas, kā norādīts nolikumā, tiesīgi saņemt visi linu audzētāji (fiziskās un juridiskās personas), kuriem šogad būs sējumi (neatkarīgi no platības) un kuri noslēgs līgumus ar pirmpārstrādes uzņēmumiem par tilinātu stiebriņu realizāciju.

Subsīdiju apjoms ir 60 lati par vienu hektāru, to saņemšanai līdz 5. jūnijam departamentam jāiesniedz noteikta parauga pieteikums. Tas savukārt izlases veidā pārbaudīs sējumu stāvokli dabā un līdz 10. jūnijam kopsavilkumu iesniegs Zemkopības ministrijai. Ja audzētājs pirmapstrādes uzņēmumam (uzņēmējsabiedrībai) pārdevis pa pusotrai tonnai tilinātu stiebriņu no hektāra, stājas spēkā noteikums par kvalitātes subsīdijām. Noteikts, ka par tonnu linu, kas ieskaitīti 1. numurā, pienākas 70 lati, par 1,25. numurā ieskaitītajiem stiebriņiem — 80 lati, par 1,5. numurā un augstāk — 90 lati. Pēc pārdošanas departamentam jāiesniedz noteikta parauga pieteikums, tam jāpievieno pavadzīmes vai to kopijas.

A.Rancāns

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības rajona inspekcijā

Valsts piešķir līdzekļus

Kā informēja rajona galvenā valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspektore Inese Stūre, šogad no valsts budžeta piešķirti līdzekļi piecu rajona kultūras pieminekļu glābšanai. 700 latu piešķirts Preiļu muižas staļļa konservācijai, 500 latu — Preiļu muižas kapelas jumta restaurācijai, 300 latu — Bērzgales katoļu baznīcas jumta remontam, 1000 latu — Gornejašu kapelas jumta konstrukciju un jumta seguma atjaunošanai, 400 latu — Rušonas katoļu baznīcas un klostera remontam. Kopējā piešķirtā summa šogad ir trīs reizes lielāka nekā iepriekšējos gados. Pērn 300 lati piešķirti zemnieku sētas «Šultes» (Sutru pagasts) jumta noklāšanai ar ruberoīdu un 500 latu Rušonas klosterim skārda notekcauruļu ierīkošanai. Šogad ir jau trešais gads, kopš līdzekļi no jauna piešķirti Rušonas klosterim. Kā uzsvēra Inese Stūre, šī draudze ir aktīva, darbojas, pieprasa un arī saņem.

Šajā sakarībā kultūras pieminekļu aizsardzības inspektore Inese Stūre izteica neizpratni par pašvaldību vadītāju neieinteresētību. Viņa minēja gadījumu, kad burtiski spiešus izspiedusi vienu uzrakstītu rindu iesniegumā par līdzekļu piešķiršanu no kādas pašvaldības vadītāja. Protams, nekāda lielā summa netiek piešķirta, bet arī tie daži simti latu ir vairāk nekā nekas. Kopumā valstī šajā gadā dažādu pieminekļu glābšanai piešķirti 250 tūkstoši latu.

Eiropas kopējā kultūras mantojumā — Latvijas baznīcas

Jau kopš 1995. gada Latvijā notiek Eiropas kultūras mantojuma dienas. Arī šogad tās notiks 11., 12. septembrī. Šogad tēma: Latvijas baznīcas — Eiropas kopējais kultūras mantojums.

Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija aicina pieteikties baznīcas un draudzes, kas vēlētos piedalīties Eiropas kultūras mantojuma dienās.

Preiļu rajonā Eiropas kultūras mantojuma dienu ietvaros notikušas koka mantojuma dienas (piedalījās Bērzgales baznīca, Pelēču muiža, Pastaru vējdzirnavas), 20.-30. gadu mantojuma dienas (Aglonas ģimnāzija, Līvānu luterāņu baznīca, Priekuļu pamatskola), muižu mantojuma dienas (Preiļu muiža), pilskalnu dienas (Jersikas pilskalns).

Kultūras projektiem — Eiropas Kopienas programmas RAPHAEL līdzekļi

Eiropas Kopienas programmas RAPHAEL mērķis ir atbalstīt un papildināt Eiropas Savienības dalībvalstu aktivitātes Eiropas nozīmes kultūras mantojuma jomā. Tas attiecas uz muzejiem un kolekcijām, bibliotēkām un arhīviem, tai skaitā, foto, kino un skaņu arhīviem, uz arheoloģisko un zemūdens mantojumu, arhitektūras mantojumu — ansambļiem, pilsētas un kultūras ainavām. Programmā RAPHAEL izsludināts projektu pieteikumu konkurss 1999. gadam, bet iesniegšanas termiņš — 26. marts. Tuvāka informācija valsts pieminekļu aizsardzības rajona inspekcijā.

L.Rancāne

Laikrakstu «Novadnieks» 1999. gada martam visās pasta nodaļās un pie lauku pastniekiem var pasūtīt līdz 22. februārim.
Abonējiet avīzi un piedalieties marta balvu izlozē!

Jaunaglonas arodvidusskolā

Skolai cits nosaukums

Atbilstoši Zemkopības ministrijas lēmumam kopš šī gada 1. janvāra Jaunaglonas lauksaimniecības skolas nosaukums ir izmainīts. Tagad tā saucas Jaunaglonas arodvidusskola. Kā informēja skolas direktors **Visvaldis Kursītis,** tas saistīts ar to, ka gan Jaunaglonas, gan citās Latvijas lauksaimniecības skolās gatavo ne tikai speciālistus zemes apstrādei un lauksaimnieciskās produkcijas pārstrādei. Atbilstoši pieprasījumam darba tirgū lauksaimniecības skolās jaunieši iegūst arī citas specialitātes, kas vajadzīgas lauku infrastruktūras nodrošināšanai. Pēc ilgākām diskusijām par lauksaimniecības skolu turpmāko nosaukumu Zemkopības ministrijā nolemts tās pārdēvēt par arodvidusskolām, jo tajās visās var iegūt vidējo arodizglītību. Arodvidusskolās ir trīs iegūstamās izglītības līmeņi: arodpamatizglītība, kad mācības notiek viena — divu gadu garumā, trīsgadīgās apmācības, kad var apgūt gan arodu, gan vidējo arodizglītību. Un visbeidzot — četrgadīgās apmācības grupas, kurās apgūst gan arodu, gan vidējo vispārējo izglītību.

Mācību bāzes uzlabošana

Arī šajā mācību gadā iespēju robežās tiek uzlaboti mācību kabineti, laboratorijas, gādāts par labākiem sadzīves apstākļiem dienesta viesnīcā. Pirms mācību uzsākšanas izremontēts viens ēkas stāvs, kurā dzīvo pirmā kursa zemessargi — remontatslēdznieki. Sagādātas jaunas mēbeles. Skolā tagad lietderīgāk un racionālāk izmanto plašās laboratoriju telpas. Vienā no tām izveidots mācību kabinets. Tehnisko apkopju un remonta, kā arī kokapstrādes mācību laboratorijā ieviesti dažādi uzlabojumi, papildinājumi, sagādātas papildus iekārtas un instrumenti. Skolas vadības uzmanība pievērsta arī tam, lai tiktu uzlabota svešvalodas mācīšana. Nopirktas jaunas grāmatas, dota iespēja audzēkņiem apgūt svešvalodas papildus nodarbībās. Tas nav mazsvarīgi, jo skolas audzēkņiem ir iespēja mācību praksi iziet arī ārzemēs.

Gatavojas praksei Somijā

Pašlaik vairāki skolas audzēkņi gatavojas mācību praksei Somijā. Vispirms viņiem bija jāiztur konkurss skolā. Pēc tam visi vajadzīgie dokumenti kopā ar citu skolu audzēkņu «papīriem» nonāks Somijā, kur notiks galīgā praktikantu atlase. Puiši ar lielu ieinteresētību gatavojās svešvalodu zināšanu pārbaudei. Protams, bija vajadzīgi arī labi raksturojumi.

Skola māca pieaugušos

Vietējo pagastu zemniekiem sadarbībā ar Preiļu lauksaimniecības departamentu un zemnieku konsultāciju biroju skola rīkoja maksas kursus lauksaimniecības pamatu apgūšanai pirmās pakāpes līmenī. Kursus vadīja skolas pasniedzēji un skolotāji, kuri paši regulāri mācās dažādos semināros un kursos. Viena zemnieku grupa mācījās skolā, bet otra — Rožupes pagastā, uz kurieni brauca skolas pasniedzēji. Tagad tiek organizēta trešā grupa, kas mācīsies skolā.

75 procenti absolventu darbu atrod pirmajā gadā. Jaunaglonas arodvidusskola neievāc oficiālu informāciju par absolventu tālākām gaitām. Taču, kā pastāstīja Visvaldis Kursītis, pēc savas iniciatīvas viņš šādu informāciju saņem no Latgales rajonu nodarbinātības dienestiem, arī sazinoties ar pašiem absolventiem. Tādējādi noskaidrots, ka 75 procentiem no skolas beidzējiem izdodoties iekārtoties darbā jau pirmajā gadā.

Nodrošina visvairāk darba vietu

Skolā strādā desmit arodapmācības skolotāji, divdesmit skolotāji, četri dienesta viesnīcas, divi pulciņu skolotāji, pavisam ir 40 pedagoģiskie darbinieki. 35 tehniskie un palīgsaimniecībā nodarbinātie strādnieki. Tādējādi skola ir organizācija, kas Aglonas pagasta iedzīvotājiem nodrošina vislielāko darba vietu skaitu. Starp citu, darba vietu skaits skolā nekad nav samazinājies. Direktors prognozē, ka, palielinoties audzēkņu skaitam, ir iespējas palielināt štata vienību skaitu.

Eksāmenus pieņems neatkarīgas komisijas

Līdz šim lauksaimniecības skolās eksāmenu pieņemšanai tika izveidotas vietējās komisijas. Sākot ar šo gadu, eksāmenu rezultātus pārbaudīs mācību metodisko centru, kas izveidoti trijos reģionos (Latgalē — Malnavas lauksaimniecības skola) un piecu specializēto mācību centru darbinieki.

● Jaunaglonas arodvidusskolas lepnums — zemessargi. Skolas direktors Visvaldis Kursītis zemessargu — remontatslēdznieku grupas raksturoja kā disciplīnas, labas uzvedības, nopietnas attieksmes pret mācībām paraugu. Attēlā Aivars Rivars (no labās) ar 3. zemessargu grupu lauksaimniecības mehanizācijas kabinetā.

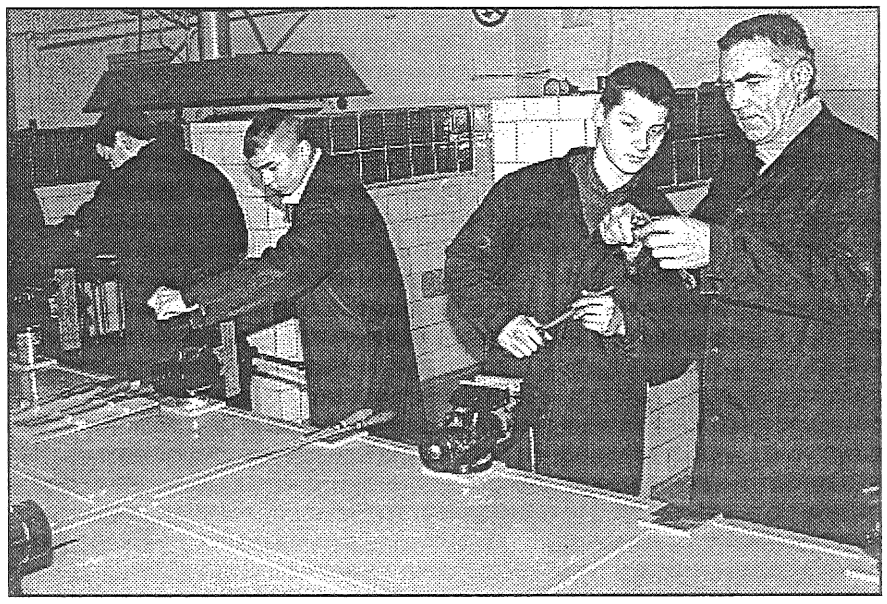

● Skolotājs Jāzeps Ruskulis, kurš daudzus gadus nostrādājis Jaunaglonas arodvidusskolā un nupat pārkāpis 60 mūža gadu slieksni, pārbauda lauku mājamatniecības pirmā kursa sestās grupas audzēkņa Leonīda Soboļevska veikumu.

L.Rancāne
J.Silicka foto

Tiesas spriedums par Aglonas ģimnāziju, iespējams, tiks pārsūdzēts

Augstākā tiesa noraidīja Aglonas internātģimnāzijas un rajona padomes prasību pret Aglonas bazilikas draudzi par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu un apmierināja bazilikas pretprasību par internātģimnāzijas izlikšanu. Tiesāšanās starp baziliku un skolu turpinās jau kopš 1996. gada un, neapstrīdami, no šādas situācijas un neskaidrības par nākotni visvairāk cieš skolas darbinieki. Pēc Augstākās tiesas lēmuma, ka telpas skolai būs jāatstāj līdz šī gada 15. jūlijam, skolas kolektīvs izteica neapmierinātību ar tiesas lēmumu. Uz skolas darbinieku sapulci, kas notika 10. februārī, ieradās arī rajona padomes priekšsēdētāja vietnieks Visvaldis Gercāns, kā arī rajona skolu valdes vadošie darbinieki. Pirms tam bija notikusi atsevišķa skolas tehniskā personāla sapulce, kurā piedalījies dekāns A.Aglonietis.

Kā pēc sanāksmes «Novadnieku» informēja V.Gercāns, viņš paudis rajona padomes viedokli, proti, ka tā neatceļ skolu valdes priekšsēdētājam Andrejam Zagorskim un Aglonas ģimnāzijas direktoram Didzim Vanagam dotās pilnvaras pārstāvēt rajona padomi tiesvedībā šajā lietā. Proti, viņiem ir tiesības iesniegt kasācijas sūdzību Augstākās tiesas Senātā, kas arī, acīmredzot, tiks darīts.

L.Rancāne

Nav aiz kalniem eksāmenu laiks

Atbilstoši Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības satura un eksaminācijas centra rīkojumam, vispārizglītojošajās skolās šogad noteikti šādi pārbaudes darbi: 4. klasē — kombinēta ieskaite latviešu valodā cittautu mācībvalodas skolās 29. un 30. aprīlī; 6. klasē — ieskaite matemātikā (rakstos) 18. maijā, ieskaite mācībvalodā 25. maijā.

Skolām tiek piedāvāti šādi rakstiski diagnosticējošie darbi: 1. klasē — kombinētais 26. — 28. aprīlī; 3. klasē — mācībvalodā 22. — 24. martā; 4. klasē — mūzikā 24. — 26. februārī; 5. klasē — mājturībā 27. — 28. aprīlī; 6. klasē — valsts valodā 24. — 26. februārī; 8. klasē — ekonomikas ievadā 27. — 28. aprīlī; 9. klasē — civilzinībās 22. — 24. martā; 11. klasē — krievu valodā (mācībvalodā) 26. — 27. aprīlī, kultūras vēsturē 28. — 29. aprīlī; 12. klasē — krievu valodā (mācībvalodā) 26. — 27. aprīlī.

Noteikti nobeiguma valsts pārbaudes darbi 9. un 12. klašu skolēniem. Pēc izvēles principa valsts pārbaudes darbi ir obligātie un skolēnu izvēlētie. Pēc norises formas tie ir eksāmeni rakstos, eksāmeni mutvārdos un kombinētie eksāmeni. Pakāpeniski palielinās centralizēto vidusskolas nobeiguma eksāmenu skaits. Šinī gadā 9. un 12. klašu skolēniem savas zināšanas jāapliecina šādos valsts pārbaudes darbos:

Par pamatizglītību

Valsts kontroldarbi mūzikā (kombinētie) — 23. aprīlī, vēsturē (rakstos) — 29. aprīlī.

Ieskaite paredzēta vienā no svešvalodām pēc skolēna izvēles 26. maijā. Ieskaite (kombinēta) notiks arī sportā. Teorētiskā un prasmju daļa 5. maijā, bet fizisko īpašību tests — no 3. janvāra līdz 28. maijam.

Eksāmeni paredzēti matemātikā (rakstos) 31. maijā, mācībvalodā un literatūrā (rakstos) 4. jūnijā, bet cittautu mācībvalodas skolās latviešu valodā 7. jūnijā rakstos un 9. jūnijā mutvārdos.

Par vidējo izglītību

Vidusskolēniem jākārto ieskaite (kombinētā) sportā. Teorētiskā un prasmju daļa — 26. maijā, bet fizisko īpašību tests no 3. janvāra līdz 28. maijam.

Paredzēti obligātie eksāmeni matemātikā (centralizēti) 21. maijā, latviešu valodā un literatūrā (domraksts) latviešu mācībvalodas skolās 29. maijā. Cittautu mācībvalodas skolās obligāti jākārto eksāmens latviešu valodā rakstos un mutvārdos.

Notiks arī eksāmeni pēc izvēles. Svešvalodā (centralizēti) rakstos un mutvārdos: vācu valodā 10. maijā, angļu — 13., krievu valodā — 18. maijā; mācībvalodā un literatūrā (domraksts) cittautu mācībvalodas skolās — 29. maijā; fizikā (rakstos) — 3. jūnijā; ģeogrāfijā — 5.; ķīmijā — 8.; ģeometrijā — 10.; biznesa ekonomikas pamatos — 12.; algebrā (rakstos) — 15. jūnijā; vēsturē — 18.; bioloģijā — 21. jūnijā. Izvēlēties var arī latviešu valodu (mutvārdos) latviešu mācībvalodas skolās, krievu valodu (mutvārdos) krievu mācībvalodas skolās, literatūrā, informātikā, mājsaimniecībā, mūzikā, vizuālajā mākslā, kultūras vēsturē, filozofijā, dabas zinībās.

Skolēniem, beidzot vidusskolu, ir jākārto ne mazāk kā pieci eksāmeni. Vismaz viens no eksāmeniem (izņemot domrakstu) ir jākārto profilkursa līmenī. Skolai ir arī tiesības noteikt trešo obligāto eksāmenu no izvēles priekšmetiem.

Dzintra Šmukste,
rajona skolu valdes
priekšsēdētāja vietniece

Labklājības ministrs un Saeimas deputāts Vladimirs Makarovs tiekas ar pensionāriem Dobelē

5. februārī labklājības ministrs un Saeimas deputāts Vladimirs Makarovs un Labklājības ministrijas sociālās apdrošināšanas, sociālās palīdzības un veselības aprūpes speciālisti, Nodarbinātības valsts dienesta vadītājs Andris Siliņš viesojās Dobelē, kur labklājības ministrs tikās arī ar pilsētas un tuvākās apkārtnes pensionāriem un atbildēja uz viņu jautājumiem par pensijām, pabalstiem un daudziem citiem ar sociālo drošību saistītiem jautājumiem. Ministra stāstījums par valsts iespējām sniegt sociālo drošību iedzīvotājiem šogad un atbildes uz jautājumiem varētu būt interesantas arī Preiļu rajona pensionāriem un maznodrošinātajiem iedzīvotājiem.

Bieži runājam, ka darbaspēks Latvijā ir lēts, strādājošie saņem mazas algas un arī mūsu ražotāju produkcija ir lēta, taču galvenais, par ko šajā sakarībā ir vērts domāt, ir Latvijā saražotās produkcijas kvalitāte un konkurētspēja. Ministrs uzdeva jautājumu, kāpēc pat Latvijas lauku mazpilsētu un lauku veikalos pārdošanā ir tik daudz importa pārtikas un kāpēc iedzīvotāji paši pērk šo importa pārtiku. Ja nepirktu — nebūtu pieprasījuma pēc tās, tad taču veikalnieki tirgotu mūsu pašu ražoto. Tas attiecas arī uz pārējiem ražojumiem.

Vēl nelabvēlīgākā materiālā situācijā kā pensionāri, kuri lauku apstākļiem saņem nemaz tik mazas pensijas, protams, ja viņiem vērā ņemams darba stāžs, ir ģimenes ar vairākiem bērniem. Protams ir jāpalielina ģimenes pabalsti (bērnu pabalsti), taču tikai par bērnu pabalstiem nevar izaudzināt bērnus un šo pabalstu palielināšana nebūs vienīgais iemesls dzimstības palielināšanai, un pavisam jau bērnu pabalsti nav domāti tam, lai par tiem uzturētu visu ģimeni.

Lai augtu vesela un izglītota jaunā paaudze, pirmkārt, ir jātērē valsts budžeta līdzekļi, kas taču ir mūsu pašu nodokļu maksātāju nauda, lai nodrošinātu mātēm un bērniem pieejamus veselības pakalpojumus un izglītības iespējas (gan attāluma ziņā, gan apmaksas ziņā). Arī laukos bērniem ir jāiegūst mūsdienu prasībām atbilstoša izglītība, lai viņi būtu konkurētspējīgi augstskolās un darba tirgū blakus rīdziniekiem. 1998. gadā tika palielināts bērna piedzimšanas pabalsts, t.i. pūriņa nauda, un tas ir divkārt lielāks, ja topošā māmiņa pirms dzemdībām ir apmeklējusi ārstu. Tika palielināts arī pabalsts bērna kopšanai līdz 1,5 gadu vecumam. Tuvāko četru gadu laikā ir paredzēts palielināt valsts pabalstus visiem bērniem. Šogad ministrija sagatavos priekšlikumu par pacienta līdzmaksājuma atcelšanu bērniem apmeklējot ārstu.

Viena no lielākajām kļūdām atjaunotās valsts īsajā vēsturē bija 1995. gadā valdības noteiktais pacienta līdzmaksājums — 25% no veselības aprūpes pakalpojumu samaksas. Pagājušajā gadā tas tika aizstāts ar nelielu pacienta iemaksu: apmeklējot pirmsslimnīcas ārstniecības iestādi vienas dienas laikā — pieaugušajam Ls 0,50, bērniem Ls 0,20, par vienas reizes uzturēšanos slimnīcā — ne vairāk par Ls 15 un viena gada laikā par ārstniecības pakalpojumiem vienam pacientam ne vairāk par Ls 80. Šogad šī kārtība saglabāsies. Taču vēl pagājušajā gadā valdībai bija grūti pārliecināt mediķus par nepieciešamību atteikties no 25% pacienta līdzmaksājuma, un, galvenais, šis iepriekšējo gadu samērā augstais līdzmaksājums bija atbaidījis iedzīvotājus no ārsta apmeklējuma. Tagad, neskatoties uz ministrijas un slimokases pūliņiem informēt iedzīvotājus par to, ka apmeklēt ārstu vairs nav tik dārgi, daudzus šī dažādā veidā sniegtā informācija nav sasniegusi.

Gribētos lūgt īpaši mazo pašvaldību sociālos dienestus palīdzēt izskaidrot iedzīvotājiem viņu iespējas. Arī slimnīcu vadītāji un mediķi ne vienmēr ir bijuši godprātīgi pret pacientiem, izskaidrojot līdzmaksājuma kārtību. Labklājības ministra ierosinājums valdībā un Saeimā pašlaik ir atcelt pacienta līdzmaksājumu bērniem līdz 7 gadu vecumam.

Valstī ir uzsākta pāreja uz jaunu medikamentu — zāļu apmaksas kompensācijas sistēmu pēc slimību diagnozēm. Pagājušā gada nogalē ir pieņemti valdības noteikumi un pilnībā sistēma ir jāsakārto tuvāko trīs gadu laikā. Līdz šim bijām pieraduši, ka bezmaksas zāles varam saņemt slimnīcā, un tāpēc arī daudzi tur vēlējas nokļūt, kaut varēja ārstēties mājās. Tagad valdība ir apstiprinājusi LM ierosinājumu uzskatīt primāro (pirmsslimnīcas) veselības aprūpi par svarīgāko un arī zāļu kompensācijai paredzēt vairāk līdzekļu tieši primārās aprūpes posmā. LM uzaicina visus, kas to vēl nav izdarījuši, reģistrēties pie sava ģimenes ārsta vai primārās aprūpes ārsta, jo tieši šiem ārstiem, kuriem ir noslēgti līgumi ar slimokasēm, būs iespējas izrakstīt pacientiem zāles uz kompensācijas receptēm. Tuvākajos trīs gados paredzēts arvien paplašināt to slimību diagnožu skaitu, kurām zāles tiks kompensētas. Īpaši šeit domātas slimības, ar kurām slimo cilvēki pusmūža gados un gados veci pacienti. Diemžēl jaunos zāļu kompensācijas noteikumus nevar ieviest vienā dienā, jo to īstenošanai no valsts budžeta šogad izmaksāti 15 miljoni Ls. Ja paredzam, ka kopējais valsts budžeta projekts 1999. gadam ir 750 milj. Ls, tad šie 15 milj. Ls ir apm. 2% no budžeta vispār, un viena ceturtdaļa no šī gada paredzētā budžeta pieauguma, kas būs apm. 60 milj. Ls.

Par nodarbinātību, kas ir vissmagākā problēma lauku rajonos, ministrs izteica viedokli, ka ir svarīga katra cilvēka aktīva līdzdalība savā liktenī. Valstī ir daudzi aktīvi, darbīgi, izglītoti cilvēki un tiem ir jādod iespējas un likumīgas tiesības izvērst uzņēmējdarbību. Tad viņi radīs darba vietas un algas ne tikai sev un saviem ģimenes locekļiem, bet arī citiem līdzcilvēkiem.

Tiem, kuriem šodien nav darba, ir katram jāpadomā vai viņš ir pats izdarījis visu, kas ir viņa spēkos un kāpēc tā ir noticis. Tas nevienmēr ir tāpēc, ka darba vietu nav, bieži cilvēks pats nevēlas neko mainīt: paaugstināt savu kvalifikāciju, mācīties, vai pat mainīt savu profesiju, ja tajā šobrīd tiešām nav brīvu darba vietu. LM Nodarbinātības valsts dienesta darbiniekiem nereti nākas sastapties ar gadījumiem, kad darba vieta bezdarbniekam gan tiek piemeklēta, bet viņš nespēj tajā noturēties pat līdz pirmajai algas dienai un nepiedzerties. Pēc tādiem gadījumiem darba devējs vairs necenšas piedāvāt NVD brīvas darba vietas savā uzņēmumā.

Laukos šogad ir prasmīgi jāizmanto iespējas, ko dod Lauku attīstības programma un Pasaules Bankas kredīts 25 milj. USD tās īstenošanai, kā arī 19 milj. Ls, kas 1999. gada valsts budžeta projektā ir paredzēti subsīdijām lauksaimniecībā. Sabiedrībai laukos, pašvaldībām kopā ar Zemkopības ministriju un VARAM, ciktāl tas skar reģionālo attīstību, ir jāvienojas par šo subsīdiju izmaksu lauku uzņēmējiem, lai laukos strādājošie varētu iegādāties jaunu lauksaimniecības tehniku, ar kuru strādāt ātrāk, kvalitatīvāk un tātad lētāk.

Ministrs aicināja padomāt, kas notiek lauksaimniecības produkcijas pārstrādes jomā. Okupācijas gados uzceltie lielie pārstrādes uzņēmumi ar savu produkciju apgādāja visu Latviju, bet lielāko daļu produkcijas eksportēja uz Krieviju u. c. bijušajām republikām. Tagad Krievija vairs nespēj samaksāt par mūsu produktiem un lielie pārstrādes uzņēmumi ir kļuvuši nerentabli (dārgi uzturami). Taču pārstrādātāji turpina ražot, bet saražotajam nav noņēmēja. Protams, liekā saražotā produkcija nav tikai valdības problēma, tā ir šo uzņēmumu vadītāju problēma. 1998. gadā valdība piešķīra Ls 800 000, lai iepirktu piena kombinātu produkciju un šie uzņēmumi varētu norēķināties ar zemniekiem, taču ilgi tā rīkoties nedrīkst, jo šī ieguldītā nauda ir valsts budžeta līdzekļi — mūsu pašu nodokļu maksātāju nauda.

Kas attiecas uz Labklājības ministriju un Nodarbinātības valsts dienestu, tad vēlreiz jāuzsver, ka tas nerada jaunas darba vietas. LM un tās dienesti nodrošina likumu izpildi, dodot iedzīvotājiem viņu likumā noteiktās sociālās tiesības tad, kad cilvēkiem iestājas sociālais risks. Sociālās drošības tiesību (valsts pensiju un pabalstu, bezdarbnieku pabalstu, algoto pagaidu sabiedrisko darbu un bezdarbnieku pārkvalificēšanai, veselības aprūpes minimuma nodrošināšanai) ministrija var sadalīt tikai tik daudz valsts budžeta un divu speciālo valsts budžetu (sociālās apdrošināšanas un veselības aprūpes) līdzekļus, cik tie ir iekasēti no nodokļu iemaksas.

Labklājības ministriju var kritizēt tikai par to, cik lietpratīgi nodokļu maksātāju nauda tiek tērēta un cik kvalitatīvi ir ministrijas pārraugāmo institūciju darbinieku iedzīvotājiem sniegtie pakalpojumi. Atbildību par jaunu darbavietu radīšanu var prasīt no Ekonomikas, Satiksmes ministrijām, no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, ciktāl tas skar lauku infrastruktūru, un beidzot no Finansu ministrijas par to, lai valsts nodokļu politika veicinātu vai vismaz netraucētu uzņēmējdarbību — tātad jaunu darba vietu izveidi. Atbildīgas ir arī Izglītības un zinātnes un Zemkopības ministrijas, ciktāl to darbs skar profesionālu strādājošo sagatavošanu, kas spēj konkurēt darba tirgū.

Par komunālo maksājumu samērojamību ar iedzīvotāju ienākumiem. Labklājības ministrija šogad kopā ar pašvaldību sociālajiem dienestiem apzina, kādi ir to iedzīvotāju ienākumi, kuri nespēj samaksāt par siltumu un komunālajiem pakalpojumiem. Analīze parāda, ka tieši pensionāri un mazturīgie iedzīvotāji cenšas kaut daļēji maksāt. Ir aprēķināts, kādu ekonomiju ģimenes budžetiem dod karstā ūdens mērītāji un siltuma mērītāji. Samaksa par patērēto parasti samazinās pat par divām trešdaļām. Diemžēl siltuma ražotājs nav ieinteresēts ekonomēt. Katram iedzīvotājam vajadzētu panākt situāciju, lai viņš var pierādīt, ka ir ekonomējis ūdeni, siltumu, gāzi un elektrību, jo privātais monopols, kurš pārdod siltumu, ir ieinteresēts lielākā peļņā. Patērētājiem ir jāveido savas nevalstiskās patērētāju tiesību aizsardzības organizācijas un biedrības un jāpiesaka savas prasības siltuma ražotājiem.

Diemžēl bieži ir gadījumi, kad, īpaši privātuzņēmumā strādājošais, saņem pieklājīgu algu, taču oficiāli «uz papīra» saņem minimālo algu. Tad viņam ir it kā tiesības lūgt pašvaldības sociālo dienestu piešķirt pabalstu komunālo maksājumu nomaksai. Lai šādi gadījumi nebūtu iespējami, ministrija cenšas izstrādāt stingru shēmu. Ministrs izteica cerību, ka jau šogad ministrija piedāvās rīcības programmu komunālo maksājumu daļas kompensācijai mazturīgiem iedzīvotājiem, kuru komunālie maksājumi pārsniedz 30% no ienākumiem, taču šo priekšlikumu varēs iesniegt tikai pēc 1999. gada valsts budžeta pieņemšanas.

Jau ilgi sabiedrībā domas dalās jautājumā par to, vai ir jāsniedz kaut minimālā sociālā palīdzība cilvēkiem, no t. s. sociālajām un uzvedības riska grupām: alkoholiķiem, narkomāniem, sodu izcietušajiem, mazgadīgajām māmiņām u. c., no kuriem sabiedrība ir novērsusies. Daudzi uzskata, ka tā tiek «atrauti» jau tā nelielie valsts un pašvaldību budžetu līdzekļi godīgiem mazturīgiem cilvēkiem. Protams, arī šādiem cilvēkiem minimālā sociāla palīdzība ir jāsniedz, jo viņi dzīvo mums blakus un dzīvos vēl ilgi. Būtu nepareizi, kā to dara daudzviet ASV, šos cilvēkus koncentrēt dzīvot īpašos rajonos vai vietās, jo tad tās pārvērstos par krimināliem centriem.

Masu medijos pavīdējusi ziņa, ka valdība grasās palielināt pensijas pensionāriem, kuri vecāki par 80 gadiem, uz ko ministrs atbildēja, ka neuzskata par taisnīgu dot sociālās apdrošināšanas priekšrocības kādai sociālai vai vecuma grupai. Strādājošie pašlaik nav gatavi maksāt lielākas sociālās apdrošināšanas iemaksas, laukos strādājošie maksā sociālās iemaksas no vidējās darba algas Ls 46-50. Pašlaik daudziem pensionāriem laukos pensija ir lielāka nekā strādājošo darba alga.

Speciālā sociālā apdrošināšanas budžeta līdzekļi veidojas pēc paaudžu solidaritātes principa — cik strādājošie un viņu darba devēji iemaksā sociālajās iemaksās, tik var izmaksāt valsts pensijās un pabalstos. Diemžēl lieli uzkrājumi neveidojas. Latvijā ir Baltijas valstīs un Eiropā lielākais vecu cilvēku īpatsvars — 26% no kopējā iedzīvotāju skaita. Pensijas mūsu valstī saņem 640000 pensionāru. Lai, piemēram, palielinātu pensiju par Ls 1 katram pensionāram, valstī gadā būtu nepieciešams 7,2 milj. Ls. Neskatoties uz to, LR Saeima ir lēmusi, ka 1999. gada pensiju indeksācijās maijā un novembrī tiem pensionāriem, kas sasnieguši 80 gadu vecumu, pensijas tiks indeksētas straujāk. Kopumā šogad varam cerēt, ka pensijas tiks indeksētas par Ls 4-5. Diemžēl, ieņēmumi speciālajā sociālās apdrošināšanas budžetā š. g. janvārī bija ar atlikumu tikai 19 milj. Ls, 1. februārī 13 milj. Ls. Janvārī pensijās un pabalstos izmaksāja par 6 milj. Ls vairāk nekā iekasēja.

Vecu cilvēku sociālajai aprūpei nevajadzētu būt noteiktai pēc kāda nodzīvoto gadu skaita, bet gan pēc tā brīža nepieciešamības. Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā ir izskatīts priekšlikums paredzēt valsts budžeta dotāciju pašvaldību budžetiem sociālās palīdzības sniegšanai iedzīvotājiem, īpaši mājas aprūpes vai dienas sociālās aprūpes centru izveidošanai.

Labklājības ministrija ir saskārusies ar iedzīvotāju dažādu sociālu grupu iebildēm, ka sociālā palīdzība tiek sniegta citai iedzīvotāju sociālajai grupai. Piemēram, strādājoša māte, kura audzina bērnus, izsaka iebildes, ka par valsts budžeta līdzekļiem tiek dārgi uzturēti bērni bāreņi bērnu namos u. c.

Diemžēl Latvijā palielinās to bērnu skaits, kuru vecākiem tiek pārtraukta vecāku vara, taču valstī nepalielinās bērnu skaits bērnu namos. Okupācijas gados bija bērnu nami, kuros dzīvoja 200, 300 un pat 500 bērnu. Pašlaik valsts uztur bērnu bāreņu namus, kuros dzīvo bērni līdz 2 gadu vecumam un bērni invalīdi līdz 18 gadu vecumam. 1998. gadā 270 bērni no bērnu namiem atgriezās savās ģimenēs, diemžēl par to neraksta mūsu prese, kaut arī ministrija regulāri sniedz šādu informāciju. Mediji «baro» iedzīvotājus ar tādu sensacionālu informāciju, kas interesē lasītājus un skatītājus ar visai apšaubāmu gaumi un tā vairo savu skatītāju skaitu. Valsts vai ministrijas darbinieku padarītie labie darbi mediju interesē mazāk.

Ināra Baumane,
Labklājības ministrijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Nepilngadīgo likumpārkāpēju aktivitātes Preiļu rajonā

Sagaidot ik jaunu gadu, parasti vēlamies ko mainīt arī savā dzīvē. Taču daļa cilvēku laikam nolēmuši stingri turēties pie vecajiem ieradumiem un nostiprināt savas pozīcijas likumpārkāpumu jomā. Šoreiz runa būs par pusaudžu likumpārkāpumiem, profilaktisko darbu to novēršanā, kā arī nedaudz statistikas. Lūk, daži piemēri.

Šī gada janvārī Līvānu policijas iecirkņa darbinieki, apkopojot un analizējot viņu rīcībā esošo informāciju, izskaitļoja un aizturēja divas pusaudžu grupas, kurās vairāki pusaudži izdarījuši virkni zādzību no mašīnām, pagrabiem utt. Pašlaik notiek izmeklēšana. Atkarībā no izdarītā visiem būs jāstājas tiesas priekšā. Var vienīgi piebilst, ka trīs no aizturētajiem jau agrāk bijuši pazīstami ar tiesu un ir nepilngadīgo lietu inspekcijas uzskaitē. Pavisam Līvānu iecirknī nepilngadīgo lietu inspekcijas uzskaitē ir septiņas nepilngadīgās personas.

Jau šogad par klaiņošanu, skolas neapmeklēšanu un citām prettiesiskām darbībām trīs nepilngadīgas meitenes nogādātas Daugavpils nepilngadīgo profilakses centrā. Policijai ir informācija, ka viena no viņām var būt izdarījusi arī zādzības. Tas tiks noskaidrots izmeklēšanā.

Preiļu policijas iecirknī uzskaitē ir 24 nepilngadīgas personas. Kopš gada sākuma no Preiļiem vien uz Daugavpils nepilngadīgo profilakses centru nosūtīti četri nepilngadīgie — par skolas neapmeklēšanu, klaiņošanu un citām prettiesiskām darbībām. Viens otrs no viņiem ar savu uzvedību burtiski terorizēja savus vienaudžus. Profilakses centrā tagad viņiem būs jāpavada apmēram divi mēneši, uzturēšanās termiņu tur likumā noteiktajā kārtībā var arī pagarināt.

Problēmas ar pusaudžiem ir arī Aglonas policijas iecirkņa teritorijā. Uzskaitē ir četras nepilngadīgās personas, jaunieši mācās gan Aglonas internātģimnāzijā, gan Jaunaglonas lauksaimniecības skolā.

Inspektori meklē saikni ar skolām

«Novadnieks» rudenī jau rakstīja, ka ar rajona policijas nodaļas priekšnieka pavēli visās rajona mācību iestādēs ir norīkoti policijas darbinieki, kuri vismaz reizi mēnesī apmeklē skolas, tiekas ar pedagogiem un skolēniem. Esam pārliecinājušies, ka tāds profilaktisks darbs dod pozitīvus rezultātus. Diemžēl dažos gadījumos tā ir vienīgā saikne starp mācību iestādi un tiesībsargājošo iestādi. Arī turpmāk centīsimies pilnveidot šos kontaktus.

Mūsu praksē ir gadījumi, ka dažas mācību iestādes pat neziņo policijai par notikušajām nelikumībām — sīkām mantu zādzībām, fizisku un morālu pazemošanu. Tādās skolās ir savi likumi un noteikumi. Acīmredzot skola negrib graut savu prestižu. Arī vecāki par bērnu rīcību un uzvedību netiek informēti. Labi ir tad, ja skolēns tiek izsaukts pie direktora vai viņa rīcība tiek izskatīta skolas padomē.

Līdz ar to bērns, kurš pieradis izdarīt sīkus likuma pārkāpumus, zinot, ka par to draud tikai saruna, kā saka, zem četrām acīm, policijas redzeslokā nokļūst jau par uz ielas izdarītiem noziegumiem. Viņam nav nekādas saprašanas par kārtību, likumiem, administratīvo un kriminālatbildību, par tiesībsargājošo institūciju funkcijām.

Dažkārt arī vecāku attieksme pret bērnu audzināšanu ir trula un inerta. Bērni dienām ilgi var klīst apkārt, spēlēt kompjūterspēles un nodarboties ar viņiem vien zināmām lietām. Tie vecāki, kuriem ir darbs, aizņemti ikdienas rūpēs un problēmās, viņiem par bērniem domāt neiznāk laika. Citi ieslīguši alkoholismā un par bērniem neliekas ne zinis.

Bērni to visu jūt un izmanto. Redzot, ka no vecāku puses nav ne mazākās kontroles, sāk neattaisnoti kavēt skolu, izdara likumpārkāpumus un beigu beigās paši pārtrauc mācības vai tiek atskaitīti no skolas. Rezultātā bērni nonāk uz ielas, mainās viņu dzīves uztvere, domāšana. Pusaudži ar līdzīgām interesēm apvienojas grupās, ar nesodāmības apziņu izdara noziegumus.

Bērni ir mūsu sabiedrības spogulis

Acīmredzot kādā brīdī kas ļoti svarīgs ir palaists garām. Līdzko tiek izdarīts noziegums, tiek vainoti vecāki, ģimene, skola, nepilngadīgo lietu inspektori, pagasttiesas un bāriņtiesas vai vēl nezin kas.

Attiecībā pret nepilngadīgajiem sodu sistēma Latvijā ir ļoti nepilnīga un neefektīva. Zēnus uz Alūksnes rajona «Strautiņiem» un meitenes uz Valmieras rajona «Naukšēniem» ar tiesas lēmumu var nosūtīt tikai pēc nozieguma izdarīšanas. Pie tam, noziegumiem jābūt vairākiem. Reāla starpposma, kaut arī represīva, Latvijā nav (agrāk bija speciālās arodskolas, kur nelabvēlīgie pusaudži arī mācījās un ieguva amatu).

Šobrīd pret pusaudžiem, kuri klaiņo, neapmeklē skolu, lieto apreibinošas vielas, reāli vērsties nevar. Vienīgā iespēja ir nogādāt viņus nepilngadīgo profilakses centrā Daugavpilī, no kurienes viņi pēc dažiem mēnešiem tiek izlaisti un atkal nonāk ierastajā vidē.

Otra iespēja — savākt nepieciešamos materiālus un nosūtīt uz tiesu, kur vainīgie saņem vispirms brīdinājumu vai vecāku galvojumu. Tālākais ceļš ir uz Naukšēniem, «Strautiņiem» vai nepilngadīgo cietumu Cēsīs. Bet tās jau ir galējības.

Vienāda rakstura audzinošie līdzekļi tiek piemēroti gan sīkiem zaglēniem, gan rūdītākajiem. Kāda var būt runa par pusaudžu pāraudzināšanu, ja vienīgajā iestādē tiek turēti kopā likumpārkāpēji zēni no visas Latvijas? Nav jābūt speciālistam, lai saprastu, ka tur notiek nevis pāraudzināšana, bet «pieredzes apmaiņa». Un uz to reizēm pēc tiesas sprieduma vēl jāgaida, kamēr pienāks rinda.

Tā ir aktuālākā problēma, kas satrauc mūs, nepilngadīgo lietu inspekcijas darbiniekus. Būtu brīnišķīgi, ja tādas iestādes zēniem un meitenēm atvērtu katrā valsts novadā. Ar pašreizējo valdības attieksmi pret jaunatni situāciju valstī neuzlabosim. Negribu būt pesimists, taču domāju, ka situācija nepilngadīgo likumpārkāpumu jomā tuvākajos gados strauji pasliktināsies.

Bet tagad nedaudz statistikas

1997. gadā Preiļu rajonā tika reģistrēti 96 nepilngadīgo izdarītie noziegumi. 1998. gadā šis skaitlis bija 57, bet šī gada janvārī vien jau reģistrēti 20 noziegumi, kurus izdarījuši nepilngadīgie.

Policijas uzskaitē 1997. gadā bija 66 nepilngadīgie, 1998. gadā 60, 1999. gada janvārī 34 personas. Pēdējo divu gadu laikā uz «Strautiņiem» aizsūtīti 3 jaunieši. Tikpat ievietoti nepilngadīgo cietumā.

Pagājušajā gadā par bērnu audzināšanas un izglītošanas pienākumu nepildīšanu sastādīti128 administratīvie protokoli, šī gada janvārī — 22 protokoli. Par nepilngadīgo novešanu līdz dzēruma stāvoklim pērn sastādīti 4, bet šī gada janvārī 1 administratīvais protokols. Par alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu lietošanu sabiedriskā vietā vai atrašanos sabiedriskā vietā reibuma stāvoklī 1998. gadā sastādīts 71 administratīvais protokols, šogad janvārī — 5 protokoli. Vēl šogad janvārī sastādīti 7 administratīvie protokoli par citiem Administratīvo pārkāpumu kodeksa pantiem, bet uz nepilngadīgo profilakses centru Daugavpilī aizsūtīti 7 jaunieši.

J.Trubačs,
Preiļu rajona policijas nodaļas kriminālpolicijas nepilngadīgo lietu inspekcijas galvenais speciālists

Jaunā vīrieša nāves iemesls — kriminogēna rakstura traumas

Pagājušajā nedēļā Preiļu pilsētas iedzīvotājus satrauca ziņa par to, ka Preiļu rajona policijas nodaļas īslaicīgās aizturēšanas izolatorā miris jauns vīrietis.

Lai noskaidrotu, kāds bijis 1972. gadā dzimušā Jura B. nāves cēlonis, notikušo «Novadnieks» lūdza komentēt Preiļu rajona policijas nodaļas kriminālpolicijas priekšnieku **Nikolaju Maksimovu.**

— 7. februārī ap pulksten 17.00 Preiļu rajona policijas nodaļas īslaicīgās aizturēšanas izolatorā tika ievietots Juris B. Veicot kārtējo apgaitu, dežuranta palīgs ap pulksten 00.20 konstatēja, ka Juris B. ir miris.

Nodaļas dežurants Igors Lacs paskaidroja, ka 7. februāra pēcpusdienā Preiļu autoostas dispečers esot zvanījis uz policiju, ka autoostas laukumā guļot piedzēries vīrietis. Dežurants esot piezvanījis Preiļu slimnīcas ātrās palīdzības dienestam, kura darbinieki izbraukuši uz notikuma vietu, bet pēc tam paziņojuši, ka gulošais ir dzēris un lamājoties necenzētiem vārdiem, kā arī nepakļaujoties.

Kā paskaidroja nodaļas dežurants, gulošais ticis atvests uz policijas nodaļu. Sakarā ar to, ka nekādi redzami miesas bojājumi netika konstatēti, viņu ievietoja īslaicīgās aizturēšanas izolatorā. Divdesmit minūtes pāri pusnaktij dežuranta palīgs, pārbaudot telpas, konstatēja, ka izolatorā ievietotajam nav pulsa. Tika izsaukta ātrā palīdzība, kas konstatēja nāvi.

9. februārī tika izdarīta ekspertīze, kuras gaitā tika konstatēts, ka Jurim B. bija galvaskausa trauma. Tieši šī kriminogēnā trauma kļuva par nāves cēloni.

Esam noskaidrojuši, ka 7. februārī bijis kautiņš, kura rezultātā Juris B. arī cieta. Ierosināta krimināllieta, aizturēti divi aizdomās turamie.

❑❑❑

Redakcijas piebilde. Preiļu slimnīcas galvenais ārsts Jānis Anspoks «Novadniekam» komentēt notikumu atteicās.

L.Kirillova

POLICIJAS ZIŅAS (31. janvāris — 8. februāris)

■ 31. janvārī Līvānos, Dzirnavu ielā Dainis Ū. savās mājās nelikumīgi tirgoja alkoholiskos dzērienus. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 31. janvārī Galēnos, Liepu ielā Irīna G. savās mājās nelikumīgi tirgoja alkoholiskos dzērienus. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 1. februārī Riebiņos tika apturēta automašīna KRAZ, kur Ivans S. veda kokmateriālus ar nepareizi noformētiem pavaddokumentiem. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 1. februārī Aglonas pagasta Salenieku pansionātā Voldemārs P. izdarīja huligāniskas darbības. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 2. februārī Līvānos Inārai J. no rokassomiņas pazuda nauda un autovadītājas apliecība. Ierosināta krimināllieta.

■ 3. februārī Rušonas pagastā tika konstatēts, ka Ivars P. no a/s «Mazais koncerns — Stūrakmens» pārvadā kokmateriālus bez pavaddokumentiem. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 3. februārī Līvānos SIA «Arka» veikalā konstatēts, ka tur pārdod preces, kurām beidzies realizācijas termiņš. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 3. februārī Preiļos Viktors R. izsita loga stiklu Preiļu 2. vidusskolā. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 3. februārī Līvānos, Krasta ielā Dace R. pārkāpa suņu turēšanas noteikumus. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 4. februārī Preiļos, Celtnieku ielā Sergejam S. no dzīvokļa nenoskaidrotos apstākļos pazuda 3000 ASV dolāru. Ierosināta krimināllieta.

■ 4. februārī Saunas pagasta Slastiniekos Kārlis A. alkohola reibumā izdarīja huligāniskas darbības. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 5. februārī Turku pagasta Jaunsilavās Sergejs A. alkohola reibumā mājās sarīkoja ģimenes skandālu. Izteikts oficiāls brīdinājums.

■ 5. februārī Rušonas pagasta Eisāgos Ignats G. izdarīja huligāniskas darbības. Notiek lietas apstākļu noskaidrošana.

■ 6. februārī Līvānos kāds Saldus iedzīvotājs Rahmads P. pārdeva trikotāžas izstrādājumus bez attiecīgajiem dokumentiem. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 6. februārī Līvānos Romualds R., Ivans K., Jakovs K. izdarīja huligāniskas darbības pret P.L. Notiek lietas apstākļu noskaidrošana.

■ 7. februārī Ojārs L. automašīnā MAN 240 pa ceļu Rudzāti — Varakļāni veda kokmateriālus bez pavaddokumentiem. Sastādīts administratīvais protokols.

■ 7. februārī Rušonas pagasta Kastīrē Guntars F. traucēja sabiedrisko kārtību un apkārtējo iedzīvotāju naktsmieru. Notiek lietas apstākļu noskaidrošana.

■ 7. februārī Līvānos, Zemgales ielā kādam G.V. no garāžas pazuda mantas. Notiek lietas apstākļu noskaidrošana.

■ 7. februārī ceļa Sīļukalns — Galēni 8. kilometrā automašīnas Isuzu-Midi vadītājs Gunārs S. ietriecās kokā. Bojāta automašīna, bet vadītājs ar traumām nogādāts slimnīcā. Notiek izmeklēšana.

Preiļu rajona policijas nodaļas informācija

Policija meklē

Preiļu rajona policijas nodaļa par nozieguma izdarīšanu meklē 1972. gadā dzimušo Igoru Martinsonu, kurš pierakstīts Pelēču pagasta Kozupos.

Ja kādam ir informācija par I.Martinsona atrašanās vietu, zvaniet uz Preiļu rajona policijas nodaļu pa telefonu 22540.

Saudzēsim veselību

Gripa

Preiļu rajonā jau reģistrēti pirmie saslimšanas gadījumi ar gripu. Tā kā potēties pret gripu ir par vēlu, iesakām lietot remantadīnu pa 1 tabletei dienā visu iespējamo epidēmijas laiku.

Gripa cilvēcei pazīstama kopš seniem laikiem. Slimība minēta rokrakstos, kas datēti ar 5. un 3. gs. pirms mūsu ēras. Epidēmijas plosījušās jau viduslaikos. Smagas gripas epidēmijas (pandēmijas) novērotas 18. un 19. gs. Īpaši aktuāla gripas problēma kļuva 20. gadsimtā. Ātru gripas izplatīšanos sekmēja plašie sakari, modernie satiksmes līdzekļi. 20. gadsimtā reģistrētas divas milzīgas gripas epidēmijas: 1918. un 1957. gadā.

Pašlaik gripa nav vairs tik liktenīga kā gadsimta sākumā. Tas saistīts ar medicīnas strauju attīstību, efektīvu ārstniecības līdzekļu ražošanu. Tomēr gripas laikā valstī mirst 3-5 cilvēki uz 1000000 iedzīvotāju. Gripa parasti atstāj nepatīkamas sekas:

— palielinās mirstība no sirds un asinsvadu slimībām;

— palielinās mirstība no elpošanas ceļu slimībām.

Gripas vīruss ir ļoti mazs. Vīrusi var vairoties un eksistēt tikai izmantojot augstāko organismu dzīvo šūnu enerģētiskos un materiālos resursus — galvenokārt augšējos elpošanas ceļos. Pašlaik zināmi A, B un C vīrusa tipi.

Vīrusi ir ļoti mainīgi. Vīrusi nav izturīgi apkārtējā vidē — tie iet bojā pie 50-60° t pēc 4-5 stundām. Vīrusi iet bojā skābās un sevišķi sārmainās vidēs. Tie ir jūtīgi pret ultravioletiem stariem.

Infekcijas avots — slimais cilvēks

Infekcija tiek izplatīta pa gaisu, ar pilieniem. Vīruss no elpošanas ceļiem izdalās, slimniekam elpojot, taču daudz vairāk klepojot un šķaudot.

Gripas pazīmes:

◆ pašsajūtas pasliktināšanās;

◆ nespēks;

◆ drebuļi;

◆ galvassāpes, sāpes muskuļos, kaulos un locītavās;

◆ strauja ķermeņa temperatūras paaugstināšanās.

Veicamie pasākumi:

● Vispirms jāizsauc ārsts un jāsāk savlaicīga un pareiza ārstēšana. Gripas slimnieks ir bīstams no pirmās saslimšanas dienas, tāpēc viņam nav vēlams pašam doties uz poliklīniku, kur parasti ir daudz cilvēku.

● Obligāts gultas režīms, kas jāievēro paaugstinātas temperatūras laikā un vēl 2-3 dienas pēc tam, kad tā ir normalizējusies.

● Diēta nav paredzēta, bet asi ēdieni jāizslēdz no ēdienkartes, jo tie izraisa augšējo elpošanas ceļu kairinājumu.

● Nepieciešams uzņemt daudz šķidruma. Bagātīga šķidruma lietošana nodrošina organisma skalošanu un gripas toksīnu izvadīšanu no organisma. Jādzer ogu un augļu sulas, minerālūdens.

● Slimniekam jālieto atsevišķi trauki, dvielis un kabatlakatiņš.

● Pēc lietošanas tie tūlīt jādezinficē ar karstu ūdeni un mazgāšanas līdzekļiem.

● Jāvēdina telpas, lai samazinātu vīrusu daudzumu gaisā. Lietderīgi būtu telpas dezinficēt, piemēram, ar baktericīdām lampām. Telpu tīrīšanai jāizmanto putekļu sūcējs. Mitrā uzkopšana izdarāma ne retāk kā reizi dienā, vēlams ar 0,2% hlorkaļķa šķīdumu.

Kā izsargāties no gripas

● Svarīga ir organisma norūdīšana, gaisa vannas, ūdens peldes, norīvēšanās ar mitru vēsu dvieli, kāju vannošana vēsā ūdenī ik dienas pirms gulētiešanas.

● Sabalansēts, vitamīniem bagāts uzturs. Augļu un dārzeņu lietošana, pietiekošs C, A, B vitamīnu daudzums.

● Svarīgi ievērot sanitāri higiēniskās normas. Nepieļaut strauju ķermeņa atdzišanu, telpās caurvēju. Telpās jābūt normālai gaisa temperatūrai, tās labi jākopj.

● Gripas periodā vakaros ieteicams lietot zāļu tējas ar medu: liepziedu, kumelīšu, aveņu, eikaliptu un citronu tēja.

Kā sevi aizsargāt

Vislabākā aizsardzība ir profilakse. Sākoties gripas epidēmijai, jāievēro daži piesardzības pasākumi.

✔ Pēc iespējas biežāk jāmazgā rokas, īpaši, ja bijusi saskarsme ar slimiem cilvēkiem.

✔ Jāizvairās no auduma kabatlakatiņiem. Labāk lietot vienreizējās lietošanas papīra salvetes, kuras pēc tam iznīcina, jo vīrusi mīl tumšu un mitru vidi un tieši tāds ir kabatlakatiņš pēc lietošanas.

✔ Telpās jāuztur mitrums. Ja telpā ir sauss gaiss, radiatoru tuvumā jānovieto trauku ar ūdeni.

✔ Regulāri jāvēdina telpas.

✔ Organisma aizsargsistēmu stiprina ar pilnvērtīgu, dažādotu, vitamīniem bagātu uzturu.

✔ Jāsamazina kafijas lietošana ikdienā. Ir pierādīts, ka stresa hormonu līmenis ir augstāks cilvēkiem, kuri regulāri lieto kafiju. Pastāvīga spriedze novājina imūnsistēmu.

✔ Jāizgulas. Nakts miega ilgumam jābūt no septiņām līdz deviņām stundām. Pastāvīgs miega bads mazina imūnatbildes efektivitāti.

✔ Nesmēķēt! Tabakas dūmi bojā elpceļu gļotādu. Statistikas dati liecina, ka smēķētāji cieš no gripas biežāk un smagākā formā.

S.Lioznova, epidemioloģe

Atkal iesnas...

Enciklopēdisks iesnu skaidrojums: iesnas (rinīts) ir deguna dobuma gļotādas iekaisums. Iesnas var būt akūtas un hroniskas. Īpaši nošķir alerģiskās iesnas, vazomotoriskās jeb neirogēnās iesnas un ozēnu jeb smakojošās iesnas.

Akūtu iesnu veicinošais faktors ir saaukstēšanās, bet hroniskas iesnas ceļas no neizārstētām akūtām iesnām.

Lai atvieglotu savu pašsajūtu iesnu gadījumā, cilvēki daudz lieto deguna pilienus, kas sašaurina deguna gļotādas asinsvadus. Uz laiku kļūst vieglāk elpot, samazinās izdalījumi, taču, lietojot šos pilienus pārāk daudz un pārāk ilgi, deguns «nogurst» un gļotāda uz pilieniem vairs nereaģē. Tātad — ja izlemjat lietot šādus pilienus, stingri ievērojiet lietošanas pamācību.

Otra populāra medikamentu grupa iesnu remdēšanai ir dažādas ziedes, kuras sašaurina asinsvadus deguna gļotādā. Daudz piekritēju ir tailenolam — viņi izvēlas «Tailenolu pret iesnām» un «Tailenolu pret alerģiskām iesnām». Citi iecienījuši karstas kāju peldes vai sinepju plāksteru likšanu uz pēdām. Tautas medicīnas piekritēji ārstē iesnas ar ķiploku: ķiploka daiviņu gareniski sagriež 4 daļās, kuras ietin marles salvetītē un uz nakti ieliek abās auss ejās. (Ja ķiploku liek degunā, tas var sabojāt deguna gļotādu un jūsu ožu uz visu atlikušo mūžu.)

Ja akūtas iesnas tomēr nepāriet 4-10 dienu laikā, ārsta apmeklējums ir neatliekams. Turpinot pašārstēšanos, jūs riskējat tikt pie hroniskām iesnām un dažādām komplikācijām, kuru ārstēšanai smagākos gadījumos būs nepieciešama pat ķirurģiska iejaukšanās.

Iesnu gadījumā ārsti neiesaka lielu fizisku slodzi, jo apgrūtinātas elpošanas un skābekļa trūkuma dēļ tiek pārslogota sirds.

(Rīgas Balss)

■ Ko izvēlēties?

Katram sava vērtība

Pašlaik veikalos ir plaša augļu izvēle. Brīžiem apjūkam — ko pirkt? Iecienītos mandarīnus, ierastos ābolus vai svešādo augli, kas vēl nav pagaršots? Varbūt izvēlēties vērtīgāko jums palīdzēs šī informācija.

Apelsīns — satur V, arī P un C vitamīnu. Tajā ir kālijs, kalcijs, cinks. Apelsīnus iesaka aterosklerozes profilaksei, jo tie no organisma izvada lieko holesterīnu.

Ābols — satur dzelzi un pektīnus, kas izvada no organisma holesterīnu. Ābola organiskās skābes regulē skābju sārmu līdzsvaru organismā. Ābolos ir augsts cukura sastāvs, tāpēc ābolu patēriņš jāierobežo apaļišiem.

Avokado — satur E vitamīnu, kas palīdz pret novecošanos. Nedēļā ieteic apēst 2-3 augļus. Tie ļoti noder arī sejas maskā.

Banāns — vislielākā enerģētiskā vērtība, daudz olbaltumvielu, cukura, kālija.

Bumbieris — vitamīnu maz, bet šis augļis ir enerģijas avots.

Citrons — C un P vitamīna avots. P vitamīns palīdz novērst asinsizplūdumus, tam ir pretsklerozes iedarbība. Pazemina asinsspiedienu, attīra aknas. Citrona miza mīkstina ādu (uz elkoņiem), sula, pievienota ūdenim, ar ko skalojat matus, padarīs tos spīdīgus.

Dateles — bagātas ar magniju, kalciju, varu. Arābi tās sauc par mīlestības augli, jo dateles sekmējot seksualitāti.

Granātābols — satur kāliju, fosforu, organiskās skābes. Palīdz cīnīties pret saaukstēšanās slimībām. Ieteicams sirds, asinsvadu, aknu, nieru slimniekiem.

Kivi — viens auglis satur jūsu organismam nepieciešamo C vitamīna diennakts devu.

Ķirši — satur augļskābi, kas neļauj attīstīties vēža šūnām. Šī skābe ir arī **zemenēs** un **vīnogās.**

Mango — divi augļi nodrošina organismam nepieciešamo A vitamīna diennakts devu, uzlabo apetīti.

Plūme — lielisks kālija un dzelzs avots. Satur pektīnus.

Vīnogas — vitamīnu maz. Satur glikozi, mangānu, kāliju, fosforu, nātriju. Uzlabo vielmaiņu, asinsriti, tās ieteicamas garīgā darba veicējiem, bet ne tiem, kam tieksme uz apaļumu.

Zemenes — satur C vitamīnu, daudz dzelzs un folijskābes, kas nepieciešami asins radīšanai. Uzskata, ka zemenes aizkavē novecošanu.

Kādus vitamīnus lietot

Saaukstēšanās

Neviens vēl nav atklājis brīnumlīdzekli, kas spētu kā ar roku atņemt nepatīkamās parādības saaukstēšanās gadījumā. Tomēr efektīvs līdzeklis ir C vitamīns. Daži speciālisti iesaka to lietot no 1 līdz 5 gramiem diennaktī. Vēl labāk, ja uzturā iekļausiet augļus un dārzeņus, kuros šis vitamīns ir ievērojamā daudzumā. Tie ir saldie pipari, skābie kāposti, dzērvenes, bārbeles, cidonijas, citrusaugļi, kivi u. c.

Stress

Varbūt reiz pienāks laiks, kad vitamīnu saprātīga lietošana cīņā pret stresu un nomāktību aizstās trankvilizatorus. Daži ārsti stresa situācijās iesaka lietot B vitamīnu kompleksu kopā ar C vitamīnu. Uzturā jālieto zemesrieksti, auzu pārslas, liesa cūkgaļa, dārzeņi, kviešu klijas, piens, aknas, nieres, raugs, olas, zivis, kāposti, siers.

Nogurums

Pierādīts, ka B, B_6, C un E vitamīni ir efektīvi depresijas gadījumā. Bet vai vitamīni var ietekmēt gluži veselus cilvēkus? Izrādās, ka B_6 vitamīna trūkums liek ieslīgt depresijā pat it kā pilnīgi veseliem un psihiski līdzsvarotiem cilvēkiem. Bieži vien tas notiek ar sievietēm, kuras iekšķīgi lieto pretapaugļošanās līdzekļus. Viņām tiek ieteikts divreiz dienā lietot 20 mg B_6 vitamīna.

Sāpes

C un D vitamīns atvieglo hroniskas sāpes. Piemēram, tiem, kuri sūdzas par mugurkaula sāpēm, palīdz C vitamīns. Pastiprināts jūtīgums pret sāpēm samazinās pēc D vitamīna lietošanas. To gan jāatgādina, ka nepieciešams stingri ievērot D vitamīna devas, tāpēc obligāti jānokonsultējas ar ārstu. Šā vitamīna pārdozēšanas gadījumā var ciest nieres. Galvassāpju gadījumā ieteicams B_3 vitamīns.

Problēmas grūtniecības laikā

Sliktu dūšu un vemšanu grūtniecības sākumperiodā parasti izraisa B_6 vitamīna nepietiekamība. Bieži vien topošās māmiņas sūdzas par «nemieru» kājās. Šis sindroms parasti pazūd, ja kompleksi tiek lietota folijskābe, A, B_6, B_{12} un C vitamīni. Taču to drīkst darīt stingri ievērojot ārsta norādījumus un noteiktās devas. Ja sintētiskie līdzekļi tiks lietoti pārāk daudz, bērns pēc piedzimšanas būs nokļuvis lielā vitamīnu atkarībā.

Sirds slimības

Noteicošā loma te ir C vitamīnam: divu gramu uzņemšana ik dienas holesterīna daudzumu asinīs samazina par 12% un palielina lipoproteīnu daudzumu, kurš pasargā no saslimšanas. E vitamīns pasargā asinis no pārliekas sarecēšanas, tā nodrošinot normālu sirdsdarbību un kavējot trombu veidošanos.

Skābekļa trūkums

Cilvēkiem, kam nākas strādāt piesārņotā vidē, ieteicams lietot E vitamīnu. Pateicoties tam, eritrocīti necieš no skābekļa trūkuma.

Nobeigumā jāatgādina, ka galvenais tomēr ir un būs veselīgs dzīvesveids un pareizs, pilnvērtīgs, sabalansēts uzturs.

Burkāni mūsu ēdienkartē

Burkāns ir viens no vecākajiem sakņaugiem, kurš uzturā ticis izmantots jau pirms 4 tūkstošiem gadu. Jau 16. gadsimtā burkānu sulu uzskatīja par dziedniecības līdzekli. Ar to ārstēja deguna un kaulu, sirds un aknu slimības.

Lietojot uzturā burkānus vai to sulu, cilvēka organisms uzņem karotīnu, kas pārvēršas par A vitamīnu, un tas tiek dēvēts par augšanas vitamīnu.

A vitamīnu satur arī daudzi dzīvnieku valsts produkti: aknas, krējums, olas. Tas ir arī daudzos sarkanos un oranžos dārzeņos, bet burkānu sula ir veselīga katram. Karotīna tajā 4 reizes vairāk nekā tomātu vai aprikožu sulā (100 g burkānu sulas satur 7,2 mg karotīna, bet tomātu un aprikožu sula — tikai 1,7). Tāpēc arī burkāni tiek uzskatīti par īpaši vērtīgu dārzeni. Bet, tos ilgi saglabājot, zūd vērtīgie vitamīni un uzturvielas.

Vācijā un Francijā vēl šodien pēc senām tradīcijām, lai burkānos saglabātu vitamīnus, tos tur medū un lieto slimību gadījumos. Dažās ģimenēs šādi pagatavo katram ģimenes loceklim un pasniedz to galdā Jaungada desertā, lai nodrošinātu labu veselību.

Katras ģimenes ēdienkartē burkāni tiek izmantoti dažādi, jo viens neēd vārītus, otrs — ceptus burkānus. Viss atkarīgs no tā, cik svarīgu vietu ieņem burkāns.

«NOVADNIEKA» KALENDĀRS

Rajona padome

◆ 18. februārī pulksten 9.00 seminārs tūrisma darba organizatoriem TICKET projekta ietvaros kopā ar Zviedrijas speciālistiem.

◆ 19. februārī pulksten 11.00 piedalīšanās Rēzeknes, Preiļu un Ludzas pašvaldību reģionālajā sanāksmē.

◆ 19. februārī pulksten 14.00 rajona tūrisma informācijas centra atklāšana.

◆ 22. februārī pulksten 15.00 pašvaldības stipendiju pasniegšana Daugavpils Pedagoģiskās universitātes studentiem.

Rajona skolu valde

◆ 18. februārī pulksten 10.00 konkurss «Ceļā uz pilsonisko sabiedrību».

◆ 20. februārī olimpiādes latviešu valodā un literatūrā (7.-8 .klasēm), informātikā (10.-12. klasēm) Preiļu 2. vidusskolā. Olimpiādes latviešu (valsts) valodā (9. klasēm), vācu valodā (10.-12. klasēm) Rīgā.

◆ 24. februārī seminārs deju skolotājiem.

Preiļu bērnu un jauniešu centrs

◆ 18. februārī ārpusklases darba organizatoru pieredzes apmaiņas seminārs Ludzas rajonā.

◆ 20. un 27. februārī kursi «Aušana mini stellītēs».

◆ 22. februārī mazpulku dalībnieku konference Rīgā.

Rajona sporta klubs «Cerība»

◆ 20., 21. februārī futbola turnīrs (1989. gadā dzimušajiem), izcīnot ceļazīmi uz Franciju. Sākums pulksten 10.00.

◆ 20., 21. februārī Preiļu pilsētas čempionāts minifutbolā. Sākums pulksten 16.00.

◆ 20., 21. februārī Latvijas jaunatnes basketbola līgas spēles. 20. februārī Dagda — Līvāni (Dagdā), 21. februārī Līvāni — Mazsalaca (Līvānu 2. vidusskolā).

Nevalstisko organizāciju centrs

◆ No 17. līdz 26. februārim Preiļu amatnieku biedrības, sieviešu kluba un domes rīkotā cepuru izstāde Preiļu amatnieku biedrībā.

Pelēču kultūras nams

◆ 19. februārī balle, spēlē Bonifācijs. Sākums pulksten 22.00.

Aglonas tautas nams

◆ 19. februārī diskotēka. Spēlē dīdžejs no Rēzeknes. Sākums pulksten 18.00.

Jersikas tautas nams

◆ 20. februārī groziņballe. Spēlē Aija. Sākums pulksten 21.00.

Riebiņu kultūras nams

◆ 20. februārī Meteņdiena. Koncerts, danču vakars, spēlē vokāli instrumentālais ansamblis no Daugavpils. Sākums pulksten 19.00.

Informāciju sagatavoja L.Rancāne

Saudzējiet kuņģi jau no bērnības

Pēc medicīnas statistikas ziņām, Latvijā ar gremošanas orgānu slimībām slimo ap 200 tūkstošiem cilvēku. Tiesa, mediķi domā, ka kuņģa un zarnu ligu nomākti ir krietni vairāk, jo neba katrreiz tiek apmeklēts dakteris. Ārstu rokās slimnieks nonāk tikai tad, kad sabeigtā kuņģa dēļ vairs nevar apmeklēt darbu. Ko darīt, lai kuņģa kaites nebojātu ēst un strādātprieku?

Kā pareizi ēst?

Tas, ka apēstais kartupelis vispirms nonāk mutē un pēc tam pa barības vadu kuņģī, ir zināms katram. Taču kas notiek pēc tam? Zināšanas par gremošanas trakta darbību palīdzēs izvairīties no nepatīkamiem piedzīvojumiem ēdienreizēs.

Normāla barības uzņemšana var notikt tikai tad, kad mutes dobumā no pieauss, zemžokļa un zemmēles siekalu dziedzeriem ir izdalījies pietiekams daudzums siekalu, ar kuru palīdzību tikt galā ar mutē nonākušajām cietajām vielām un ar kurām tiek atšķaidīti koncetrēti šķidrumi. Īpaši siekalu fermenti jau mutē sāk šķelt ogļhidrātus, līdz ar to vērts atcerēties, ka nav pārāk labi pārmērīgi lietot ogļhidrātiem pārbagātos saldumus, kas bojā zobus. No mutes dobuma tieši asinīs daļēji uzsūcas arī alkohols, C vitamīns un arī atsevišķi medikamenti. Ēšana nebūtu diez cik patīkama nodarbe, ja mēs nejustu garšu. Ar mēles galiņu jūtam saldumu, ar mēles sakni mutes dziļumā tiek sajusta rūgta garša, bet sānu vidusdaļa ziņo par skābumu un sāļu ēdienu baudīšanu.

Kad nu barība labi sakošļāta, tā tiek iestumta kuņģī. Mediķi atgādina, ka rīšanai un pārtikas iestumšanai kuņģī jābūt saskaņotai, lai rijot atvērtos arī ieeja kuņģī. Ja cilvēks ēd mežonīgā ātrumā, kārtīgi nesakošļājot, tad pastāv iespēja sarīties ar gaisu un tikt pie nepatīkama spiediena pakrūtē un pretīgām atraugām.

Neēdiet nervozējot

Tā vien liekas, ka iepriekš aprakstītās darbības ir vienīgās, kur ar prātu var palīdzēt gremošanas sistēmai. Nekā nebija. Lai pārtika tiktu veiksmīgi sadalīta vērtīgajās un nevērtīgajās vielās, atkal jāievēro daži nosacījumi.

Kas notiek kuņģī? Kuņģa mazajā lokā ir 3-4 paralēlas krokas, kas palīdz tam atbrīvoties no šķidruma.Tādējādi šajā orgānā paliek tikai putrveida masa, kas tiek sajaukta, kuņģim saraujoties gan šķērseniski, gan gareniski. Šāda kuņģa aktivitāte nepieciešama, lai barībai piekļūtu kuņģa sula ar fermentiem un sālsskābi. Pirmie daļēji sašķeļ olbaltumus un taukus, bet otrie dezinficē un citādi apstrādā apēsto. Sālsskābe stimulē kuņģa darbību un gādā par tā iztukšošanos.

Visas šīs darbības kvalitatīvi noritēs tikai tad, ja nervu impulsi tam ziņos par kārdinošu ēdienu smaržu un izskatu. Būtu lieliski, ja ieradinātos ēst katru dienu ierastā laikā. Kuņģa darbību labi ietekmēs arī laba ēdiena garša un pietiekama tā sakošļāšana. Kuņģa sulas darbību rosina arī atsevišķi tā produkti — gaļas buljons, kafija, alkohols un garšvielas.

Nav jēgas baudīt ēdienu, ja esat no kaut kā nobijies, ir slikts garastāvoklis un kādā ķermeņa daļā jūtamas sāpes. Kuņģa sula slikti izdalīsies, ja ēdīsiet treknus vai bojātus ēdienus.

Mieru, tikai mieru

Jau sen noskaidrots, ka tūlīt pēc ēšanas ir bezjēdzīgi ķerties pie intelektuālas vai kādas citas nodarbes. Organisms ir tik aizņemts ar pārtikas pārstrādi, ka nekam citam tam neatliek laika. Ja ēsts ļoti daudz, tad organisms patērēs milzum enerģiju pārtikas pārstrādāšanai, līdz ar to var gadīties, ka pat stundu pēc pusdienām var justies stipri saguris.

Visātrāk kuņģis tiek galā ar ogļhidrātiem (2-3 stundās), olbaltumus pievarē 4-5 stundu laikā, bet ar taukiem cīnās 6-8 stundas. Tas nenozīmē, ka visu šo laiku vajadzētu sēdēt nekustīgi, jo ar apēsto tālāk palīdz tikt galā virkne iekšējo orgānu. No kuņģa pārtikas paliekas nonāk divpadsmitpirkstu zarnā, kur tās apstrādā ar žulti un aizkuņģa dziedzera sulu. Žults pigments paliekas iekrāso brūnā krāsā.

Apēstā gremošana tiek pabeigta tievajā zarnā, kas ir 5-6 metrus gara un kuras kopējā virsma ir ap 200 kvadrātmetriem — tik daudz tādēļ, ka zarnu virsmu palielina tur esošās sīkās bārkstis. Tur nu skaistais ēdiens tiek pārvērsts līdz nepazīšanai. Tiek radītas dažādas dzīvības nodrošināšanai vajadzīgas un nevajadzīgas vielas. Vajadzīgās nonāk aknās, bet nevajadzīgās — resnajā zarnā.

Nebojāsim omu

Der atcerēties, ka pirmās gremošanas traucējumu pazīmes var izpausties kā sāpes, dedzināšana vai pilnuma sajūta pakrūtē. Tas var rasties no ātras ēšanas, regulāras vai pat neregulāras pārēšanās, smēķēšanas, pārlieku lielas alkohola lietošanas vai arī no fiziskas slodzes tūlīt pēc pusdienām (brokastīm, vakariņām).

Jāatceras arī lielam vairumam grūti iegaumējamā patiesība — nepierīties pirms gulētiešanas, jo arī gremošanas orgāni naktī grib gulēt. Ja šo labo padomu neatcerēsieties, tad var gadīties, ka nākamajā rītā pamodīsieties ar sliktu dūšu.

(*«Diena»*)

Šodien vārdadienu svin — Donats, Konstance.
18. februārī — Kora, Kintija.
19. februārī — Zane, Zuzanna.

Iepērk lopus gaļai. Maksa par 1 kg gaļas: govis Ls 0,75; teles Ls 0,80; bulļi, piena teļi Ls 0,95; aitas Ls 1,20.
Tālr. 42328, mob. tel. 9-410811.

Iepērk jaunlopus, liellopus, zirgus.
Ir piemaksas.
Tālr. 55658.

Z/s«SENLEJAS»
PĒRK
LIELLOPUS UN JAUNLOPUS dzīvsvarā.
Nodrošina ar transportu.
Piemaksā 12% kompensāciju vai 18% PVN.
PĀRDOD maisus, 0,10 Ls/gab.
Tālr. dispečeriem — 22454.

Pārdod

VW Passat. Tālr. 21525;
VW Passat 1,6, 1995. g. Tālr. 58404;
MTZ-80 L, 1983. g., labā stāvoklī, Ls 1450. Rēzeknē. Mob. tel. 9341578;
divistabu dzīvokli Preiļu centrā. Tālr. 54730 no rīta līdz 8;
vienistabas dzīvokli bez ērtībām. Tālr. 24364;
sausu malku. Tālr. 50400;
grūsnu teli un govi. Tālr. 36554.

Maina

1-istabas dzīvokli ar ērtībām pret lielāku. Tālr. 24364.

Iepērk jaunlopus, liellopus, zirgus.
Samaksa uz vietas.
Tālr. 22985.

Zvejas licenču izsniegšana, laivu reģistrācija un tehniskā apskate
Preiļos, *Paulāna ielā 1a*
19. februārī, 3. un 17. martā
no 10.30 līdz 13.00.
Līvānos, *Dzelzceļa ielā 19, 3. stāvā*
10. un 24. martā
no 10.30 līdz 13.00.
No apriļa pieņemšana Daugavpilī, Raiņa ielā 28, otrdienās.

Pērkam cirsmas un mežus īpašumā.
Forvardera pakalpojumi.
Tālr. 23743, mob. tel. 8-29-408295.

LĪDZJŪTĪBAS

Lai tēva mīlestība visos ceļos vada,
Lai tēva miers tev jaunu spēku dod.
Sērojam kopā ar Janīnu, TĒVU zaudējot.
Pelēču skolas darbinieki

Pierimst soļi, klusē domas,
Neskan mīļās mātes balss,
Tikai klusa sāpe sirdī
Ilgi vēl pēc viņas sauc.
Skumju brīdī esam kopā ar mūsu vadītāju Annu Sondori, MĀTI mūžībā aizvadot.
AAS «Balta» Preiļu nodaļas kolektīvs

Un tā mēs aizejam pa vienam
Tik klusi, pēkšņi un uz mūžu.
Izsakām līdzjūtību tuviniekiem, Antoņinu AGAFONOVU pēdējā gaitā pavadot.
Aglonas vidusskolas kolektīvs

Smelies spēku dzīves ritmā,
Glabā tēva padomiņu.
Izsakām līdzjūtību Anastasijai Znotiņai sakarā ar TĒVA nāvi.
AAS «Balta»

Pārtrūkst balss, bet atbalss
nenomākta,
Smiltis to un gadi neapsegs.
Izsakām līdzjūtību Guntaram, no VECTĒTIŅA atvadoties.
5. klases audzēkņi un audzinātājs

Atnāc, tēt, pa aizsnigušiem ceļiem,
Atnāc rāt vai mīļus vārdus teikt;
Ļauj kaut reiz vēl tavu glāstu sajust,
Ļauj kaut sapnī vēlreiz visiem kopā
būt.
Skumju brīdī esam kopā ar Valentīnu Sprukstu, no TĒVA uz mūžu atvadoties.
Sīļukalna skolas skolotāji

Tur tālajā pļavā, kur atmiņas zied,
Tur mani jūs vienmēr satiksiet.
Dalām sāpju smagumu ar Andra VILCĀNA piederīgajiem, viņu mūžībā aizvadot.
Bijušie klasesbiedri un audzinātāja

†
Tikai atmiņas klusas
Kā mīļi un zināmi soļi
Palicējiem
Visu mūžu būs blakus.
Šajā sāpju un šķiršanās brīdī mūsu dziļa un patiesa līdzjūtība Anitai Vilcānei, no VĪRA atvadoties.
Tiesas kolektīvs, tiesu izpildītāji,
Zemesgrāmata, notāri

Visbriesmīgāk ir, kad otram sāp,
Lai sāpju smagums tiek dalīts,
Visbriesmīgāk ir, kad otram sāp,
Un tu nezini, kā lai palīdz.
Dalām bēdu smagumu kopā ar direktoru Arturu Vilcānu, BRĀLI Andri pāragri zaudējot.
Darba biedri

Jūtam līdzi Lidijai Kivleniecei, no VĪRATĒVA atvadoties.
Vārkavas folkloras kopa «Madariņas»

Cik salts šis rīts —
Klau vēji staigā
Un kaut kur izgaist brāļa balss...
Izsakām līdzjūtību Jānim Kivleniekam, no BRĀĻA uz mūžu atvadoties.
Preiļu rajona agronomi

Mūžības ceļos
Nu dzīve ir tava...
Izsakām līdzjūtību Jānim Kivleniekam, BRĀLI zaudējot.
Liepu ielas kaimiņi

NOVADNIEKS
Redaktore Tamāra Elste
Laikraksts iznāk astoņas reizes mēnesī. Reģistrācijas apliecība nr. 000701018.
Dibinātājs un izdevējs – SIA «Novadnieks. Redakcija». Izdevēja un redakcijas adrese: Aglonas ielā 1, Preiļi, LV-5301.
Tālr. 22059, mob. tel. 9410288 (redaktorei), 22305 (reklāmas un sludinājumu pieņemšana), 22154, 21996 (korespondentiem). Fax 21759.
Laikraksts iespiests SIA «Latgales druka» Rēzeknē, Baznīcas ielā 28. Ofsetiespiedums. Viena uzsk. iespiedloksne. **Pasūtījuma indekss 3033.**